

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

RAPORT

DREPTURILE OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Retrospectiva anului 2021

CHIȘINĂU, 2021

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Punctele de vedere exprimate în Raport reflectă opinia și poziția Asociației Promo-LEX. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția National Endowment for Democracy (NED).

Raportul este realizat în cadrul proiectului: „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).

CUPRINS

ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
1. CONTEXT GENERAL.....	6
1.1. AUTORITĂȚILE CONSTITUȚIONALE ALE REPUBLICII MOLDOVA.....	6
Activitatea Parlamentului.....	6
Activitatea Președinției.....	8
Activitatea Guvernului.....	10
1.2. ROLUL ȘI IMPLICAREA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE	15
Consiliul Europei.....	15
Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE).....	19
Uniunea Europeană.....	20
Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO).....	21
1.3. AUTORITĂȚILE FEDERAȚIEI RUSE.....	21
1.4. ADMINISTRAȚIA DE FACTO A REGIUNII TRANSNISTRENE.....	25
2. PROBLEME ACTUALE	27
2.1. DREPTUL DE A NU FI SUPUS TORTURII ȘI RELELOR TRATAMENTE.	
DREPTUL LA VIAȚĂ.....	27
2.2. DREPTUL LA LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ.....	29
2.3. RESPECTAREA LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE.....	32
Libertatea de circulație.....	32
Libertatea de exprimare și libertatea de întrunire.....	33
Libertatea de asociere.....	36
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	38

ABREVIERI

APCE	Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei
ASP	Agenția Servicii Publice
BPR	Biroul politici de reintegrare
CEC	Comisia Electorală Centrală
CEDO	Convenția europeană a drepturilor omului
CoE	Consiliul Europei
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CUC	Comisia Unificată de Control
GOTR	Grupul Operativ al Trupelor Ruse
IGP	Inspectoratul General al Poliției
MGB	Pretinsul minister al securității al regiunii transnistrene (fostul KGB)
ONG	Organizație neguvernamentală
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PCCOCS	Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale
PNADO	Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului
RMN	Autoproclamata republica moldovenească nistreană
UE	Uniunea Europeană

Prezentul raport este o ediție periodică, realizată de Asociația Promo-LEX în cadrul Programului Drepturile Omului și conține constatări, analiză și recomandări privind situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova în perioada anului 2021.

Metodologia de monitorizare a situației drepturilor omului, precum și de elaborare a raportului include analiza cazurilor consultate, documentate sau pledate de avocații Promo-LEX, analiza evenimentelor legate de procesul politic de negocieri „5+2”, analiza actelor și a cadrului normativ local din stânga Nistrului, analiza proceselor și politicilor publice dezvoltate de autoritățile constituționale, descrierea celor mai relevante cazuri de încălcare a drepturilor omului, expunerea constatărilor instanțelor internaționale, evoluția angajamentelor asumate în comun de către autoritățile constituționale de la Chișinău și administrația *de facto* de la Tiraspol, precum și formularea unor concluzii relevante.

Pentru că problemele cu care se confruntă locuitorii regiunii transnistrene sunt sistemice și marea lor majoritate nu se limitează în timp, contrar obstacolelor și interdicțiilor impuse de administrația *de facto*, Asociația Promo-LEX și-a asumat angajamentul să continue monitorizarea situației, în limitele capacităților sale. Astfel, fiecare raport elaborat de către Asociația Promo-LEX reprezintă, în mod implicit, o evaluare și apreciere consecventă a problemelor enunțate în rapoartele și analizele precedente.

Necesitatea elaborării unui asemenea produs a fost determinată de faptul că drepturile omului sunt puțin promovate și nu pot fi apărate eficient în regiunea transnistreană, inclusiv din cauza unui spațiu restrâns pentru activitatea societății civile independente. Drepturile omului în acest teritoriu practic nu sunt monitorizate de vreo instituție specializată locală, națională sau internațională. Puținele organizații independente din regiune rămân sub monitorizarea strictă din partea presupusului serviciu de securitate local („mgb”). Între timp, Federația Rusă continuă să joace rolul decisiv în consolidarea regimului *de facto* din Tiraspol prin suport economic, politic și militar, oferit generos și necondiționat, contrar normelor de drept internațional și statutului său în contextul reglementării problemei transnistrene. Totodată, politicile publice și strategiile menite să promoveze și să apere drepturile și libertățile fundamentale ale omului, promovate de către autoritățile constituționale, rămân insuficiente, fără impact și nu își ating scopul. În aceste condiții, administrația *de facto* nu poartă nicio responsabilitate pentru abuzurile și acțiunile ce încalcă grav drepturile omului, continuând să beneficieze de impunitate totală pentru faptele săvârșite de agenții lor împotriva locuitorilor din acest teritoriu.

Terminologia folosită în textul raportului nu poate implica nicio poziție politică a autorilor și nu poate fi interpretată sub aceste aspecte. Utilizarea unor termeni precum „legislație locală”, „instanță de judecată” etc. nu presupune legitimarea acestora ori recunoașterea *de jure* a acestor acte sau instituții *de facto*. Termenii sunt utilizați exclusiv pentru comoditatea cititorului și pentru a oferi o identificare cât mai exactă a documentelor și instituțiilor *de facto*.

Prezenta ediție apare în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul National Endowment for Democracy (NED). Opiniile exprimate în acest raport aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al partenerilor sau finanțatorilor.

1. CONTEXT GENERAL

Situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova rămâne în continuare una dintre provocările fundamentale pentru autoritățile constituționale.

Teritoriul controlat de administrația *de facto* a regiunii transnistrene rămâne închis, accesul fiind controlat de numeroase instituții paramilitare și, în consecință, limitat pentru jurnaliști, avocați, apărători ai drepturilor omului sau experți naționali și internaționali. Din cauza lipsei unor mecanisme locale eficiente de protecție a drepturilor omului, cei peste 400 000 de locuitori ai regiunii, dintre care [peste 330 000 cu cetățenia Republicii Moldova](#), sunt ostacii unei situații ce durează deja trei decenii.

Exact ca și în anul precedent, această perioadă a fost marcată de pandemia COVID-19. Restricțiile în calea libertății de circulație, impuse de administrația de la Tiraspol în martie 2020, au fost eliminate în aprilie 2021 cu ocazia sărbătorilor pascale, iar situația privind libertatea de circulație a revenit la cea de dinainte de pandemie.

Autoritățile constituționale de la Chișinău au depus eforturi importante de combatere a pandemiei, inclusiv în regiunea transnistreană. De la începutul campaniei de vaccinare, 02.03.2021, autoritățile constituționale au livrat 262 575 de doze de vaccin în stânga Nistrului, iar cadrele medicale din regiune au beneficiat de instruire. Suplimentar, instituțiile medico-sanitare publice din dreapta Nistrului, la solicitare, reconfirmă certificatele persoanelor vaccinate în regiunea transnistreană¹.

Ținând cont de specificul acestei regiuni, în continuare, vom trece în revistă cele mai importante evenimente și acțiuni din 2021 ale actorilor relevanți, care trebuie să fie implicați în promovarea și protejarea drepturilor omului în acest teritoriu.

1.1. AUTORITĂȚILE CONSTITUȚIONALE ALE REPUBLICII MOLDOVA

Activitatea Parlamentului

În anul 2021 s-a înregistrat o scădere a numărului de activități parlamentare legate de respectarea și promovarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, comparativ cu anul 2020². Alegerile parlamentare anticipate și campania electorală au paralizat pentru mai multe luni procesul legislativ și, astfel, au redus atenția deputaților față de situația din stânga Nistrului.

Nici această campanie și procesul electoral nu au fost lipsite de numeroase incidente și probleme legate de participarea alegătorilor sau asigurarea dreptului la vot pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

Incertitudinile privind numărul de secții ce urmau a fi deschise în ziua de 11.07.2021 pentru alegătorii din regiunea transnistreană au persistat până în data de 10.07.2021.

- ▶ La 05.06.2021, CEC a decis deschiderea a 44 de secții de votare distincte pentru alegătorii din regiunea transnistreană. Trei secții de votare urmau a fi deschise în mun. Bender (2) și în comuna Corjova (raionul Dubăsari), pe teritoriul care efectiv nu este controlat de autoritățile constituționale³. Hotărârea CEC a fost aprobată în pofida avizului negativ al [BPR](#).

1 Biroul politici de reintegrare: 262 575 de doze de vaccin împotriva COVID-19 au fost distribuite locuitorilor din regiunea transnistreană, <https://gov.md/ro/content/262-575-doze-de-vaccin-impotriva-covid-19-au-fost-distribuite-locuitorilor-din-regiunea>

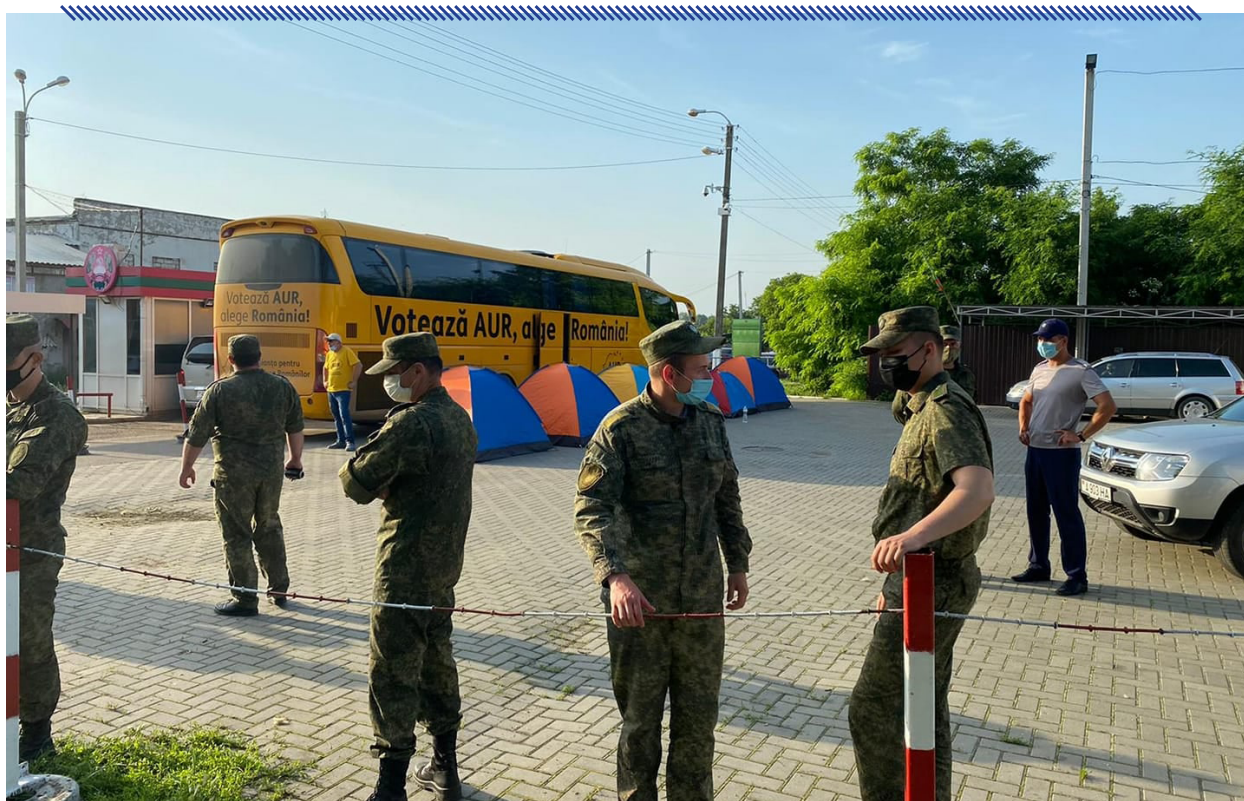
2 Promo-LEX: RAPORT. Drepturile omului în regiunea transnistreana a Republicii Moldova. Retrospectiva anului 2020, <https://promolex.md/20280-raport-drepturile-omului-in-regiunea-transnistreana-a-republicii-moldova-retrospectiva-anului-2020/?lang=ro>

3 Hotărârea CEC nr. 4965 din 05.06.2021, https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-organizarea-sectiilor-de-votare-pentru-alegatorii-din-2751_99578.html

- ▶ După adoptarea de către CEC a hotărârii din 05.06.2021, atât [SIS](#), cât și [IGP](#) au atenționat asupra pericolelor iminente care pot apărea în contextul organizării alegerilor în aceste localități.
- ▶ Ulterior, la 15.06.2021, CEC și-a modificat propria hotărâre și a decis constituirea a 41 de secții de votare, fiind excluse secțiile de votare din comuna Corjova (raionul. Dubăsari) și mun. Bender)⁴.
- ▶ Alte incertitudini privind desfășurarea alegerilor pentru alegătorii din regiunea transnistreană au fost provocate și de decizia Curții de Apel Chișinău din 08.07.2021 privind obligarea CEC de a deschide 12 în loc de 41 de secții de votare. Examinând recursul CEC, la 10.07.2021, CSJ a anulat decizia Curții de Apel Chișinău. Astfel, pentru alegerile parlamentare din 11.07.2021 au fost deschise 41 de secții de votare pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

Potrivit constatărilor [Misiunii de observare Promo-LEX](#), au fost constatate următoarele incidente și aspecte defectuoase:

- Concurenții electorali, la fel ca în anii precedenți, nu au avut acces în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, excepțiile observate fiind afiliate Blocului Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS). La [23.05.2021](#) și [05.06.2021](#), Vitalii Evtodiev, candidat pe listele BECS, a oferit cadou satului Speia, Grigoriopol (regiunea transnistreană) și satului Parcani, Slobozia (regiunea transnistreană) câte un teren de joacă pentru copii.
- A fost constatată lipsa activităților de informare a alegătorilor din regiunea transnistreană, cu excepțiile menționate mai sus. În același timp, au fost observate cel puțin trei tentative ale candidaților Alianței pentru Unirea Românilor (AUR) de a se deplasa în regiunea transnistreană pentru desfășurarea campaniei electorale. În toate cazurile accesul acestora a fost restricționat de reprezentanții administrației *de facto*.

Restricții de acces în regiunea transnistreană pentru membrii AUR
la așa-numitul punct de control din satul Varnița

Sursa: [Newsmaker.md](#)

⁴ Hotărârea CEC nr. 4999 din 15.06.2021, https://a.cec.md/ro/pentru-modificarea-anexei-la-hotararea-comisiei-electorale-centrale-nr-4965-2751_99658.html

- Au fost constatate cazuri de obstrucționare a observării libere și de intimidare a observatorilor (12). În plus, au fost raportate 17 cazuri privind zvonurile de corupere a alegătorilor, în special prin oferirea de recompense bănești. În proporție de circa 60% acestea țin de secțiile de votare organizate pentru alegătorii din regiunea transnistreană. Potrivit Misiunii de Observare Promo-LEX, 96% din cazurile de transportare organizată a alegătorilor s-au desfășurat în circumscripția nr. 37 pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

La 04.11.2021, Parlamentul Republicii Moldova a constituit Comisia specială de monitorizare și control parlamentar asupra realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova. Comisia va monitoriza și va evalua situația actuală privind politicile de reintegrare, va elabora propuneri/recomandări și va informa permanent Biroul și, după caz, plenul Parlamentului, cel puțin o dată pe semestru, despre activitatea sa și principalele subiecte de actualitate legate de politicile de reintegrare ale Republicii Moldova⁵.

Proiectul de lege ce prevede modificarea Legii nr. 200/2010 privind regimul străinilor și a Legii nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (Legea Magnitsky) nu a fost examinat în acest an și nu au fost înregistrate reacții sau discuții publice la aceste subiecte.

Activitatea Președinției

În perioada 19-22.04.2021, președinta Maia Sandu a efectuat o vizită la Strasbourg, unde a participat la sesiunea de primăvară a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE). Maia Sandu a avut întrevederi cu [Secretarul General al CoE, doamna Marija Pejčinović Burić](#), Președintele APCE a CoE, domnul Hendrik Daems, Președintele Curții Europene a Drepturilor Omului, domnul Robert Spano, [Comisarul pentru Drepturile Omului, doamna Dunja Mijatovic](#). De asemenea, Maia Sandu a susținut un discurs în plenul APCE. În cadrul acestor vizite, dar nu și în discursul susținut în plenul APCE, președinta Maia Sandu a abordat problema respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană⁶.

La 11.08.2021, Maia Sandu a avut o întrevedere cu șeful adjunct al administrației președintelui Federației Ruse, Dmitri Kozak. Șefa statului a reconfirmat poziția Republicii Moldova privind relansarea procesului de reglementare exclusiv pe cale pașnică, folosind instrumente politice și diplomatice și cadrul de negocieri existent, cu respectarea suveranității și a integrității teritoriale a Republicii Moldova⁷, însă, din nou, numeroasele probleme privind situația drepturilor omului în acest teritoriu nu au fost abordate. Mai mult, nici problema executării hotărârilor Curții Europene în cazurile transnistrene nu a fost abordată la această întrevedere.

La 23.08.2021, Maia Sandu a participat la Summitul de lansare a „Platformei Crimeea”, unde a declarat că participarea sa la eveniment semnifică reafirmarea sprijinului neclintit al Republicii Moldova pentru suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei în cadrul frontierelor sale internațional recunoscute⁸.

La 22.09.2021, Maia Sandu a ținut un discurs la cea de-a 76-a sesiune a Adunării Generale a Națiunilor Unite, abordând patru provocări cu care se confruntă statul Republica Moldova, una dintre aceste provocări fiind securitatea internațională. A fost reiterată poziția privind retragerea completă și necondiționată a forțelor ruse din Republica Moldova, precum și evacuarea sau distrugerea munițiilor din depozitele de la Cobasna, care reprezintă o amenințare pentru securitatea și mediul din regiune. De asemenea, s-a menționat despre identificarea unei soluții politice pașnice pentru conflictul din regiunea

5 La propunerea Președintelui Parlamentului, Igor Grosu, a fost constituită o Comisie parlamentară care are drept scop apropierea cetățenilor de pe ambele maluri ale Nistrului, <https://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/6530/Page/0/language/ro-RO/Default.aspx>

6 Apelul președintei Republicii Moldova, Maia Sandu, în plenul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, <https://www.youtube.com/watch?v=oVkrPlqGcx4>

7 Președinta Maia Sandu a discutat cu șeful adjunct al administrației președintelui Federației Ruse, Dmitri Kozak, <https://presedinte.md/rom/comunicate-de-presa/presedintele-maia-sandu-a-discutat-cu-seful-adjunct-al-administratiei-presedintelui-federatiei-ruse-dmitri-kozak>

8 Mesajul Președintei Maia Sandu la Summitul de lansare a „Platformei Crimeea”, <https://presedinte.md/rom/discursuri/mesajul-presedintelui-maia-sandu-la-summitul-de-lansare-a-platfomei-crimeea>

transnistreană, soluție bazată pe suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova și continuarea eforturilor pentru promovarea măsurilor de consolidare a încrederii, cu un accent puternic pe protejarea drepturilor și libertăților fundamentale în regiunea transnistreană⁹.

Mesajul transmis este important, inclusiv în contextul în care nu întotdeauna conducerea de vârf a Republicii Moldova a fost consecventă în privința abordării subiectelor respective de la diverse tribune internaționale.

Dinamica discursului la ONU a conducerii de vârf a Republicii Moldova

MIRCEA SNEGUR

La 6 decembrie 1991, Mircea Snegur, în calitate de președinte al R. Moldova, printr-un Apel, a protestat împotriva ocupației orașelor moldovenești: Grigoriopol, Dubăsari, Slobozia, Tiraspol și Râbnîța situate pe malul stâng al râului Nistru. Autorii apelului au acuzat autoritățile URSS, în mod special, Ministerul Apărării, de faptul că au fost la originea acestor acțiuni.

PETRU LUCINSCHI

„Ca stat mic ce se confruntă cu problemele tranziției și cu pericole pentru integritatea sa teritorială, Moldova vede în Organizația Națiunilor Unite speranță, suport și garanție pentru dezvoltarea fiecărei țări.” Adunarea Generală ONU, 6-8 septembrie 2000

VLADIMIR VORONIN

Pe parcursul anilor a avut declarații și poziții contradictorii:

Perioada anilor 2001 – 2005

Poziție docilă față de Rusia. S-a abținut de la declarații vehemente în privința influenței Federației Ruse în regiunea transnistreană.

Perioada anilor 2005 – 2009

Președintele Vladimir Voronin a declarat că Transnistria este ocupată de Rusia.

NICOLAE TIMOFTI

În cadrul Adunării Generale a ONU din septembrie 2012, Nicolae Timofti a cerut retragerea trupelor militare rusești de pe teritoriul Republicii Moldova.

IURIE LEANCĂ

La 26.03.2013, în calitate de Prim-ministru al Republicii Moldova, a reiterat în cadrul Adunării Generale a ONU apelul Republicii Moldova privind retragerea definitivă a forțelor militare ruse de pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu angajamentele internaționale corespunzătoare.

PAVEL FILIP

În calitate de Prim-ministru al Republicii Moldova, Pavel Filip, la data de 29.09.2018, a cerut, de la tribuna ONU, retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova.

⁹ Mesajul doamnei Maia Sandu, Președinta Republicii Moldova, la cea de-a 76-a sesiune a Adunării Generale a Națiunilor Unite, <https://presedinte.md/rom/discursuri/mesajul-doamnei-maia-sandu-presedintele-republicii-moldova-la-cea-de-a-76-a-sesiune-a-adunarii-generale-a-natiunilor-uite>

IGOR DODON

În perioada 22 - 27 septembrie 2019, Președintele Igor Dodon a rostit un discurs de la tribuna ONU. Problema respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană, precum și neexecutarea angajamentelor Federației Ruse referitor la retragerea trupelor militare, au fost ignorate

MAIA SANDU

În calitate de președintă a Republicii Moldova, la data de 21 septembrie 2021, a cerut de la tribuna ONU, retragerea trupelor militare ruse de pe teritoriul Republicii Moldova, dar și evacuarea munițiilor depozitului militar de la Cobasna.

Activitatea Guvernului

Instabilitatea politică și instituțională constatată în rapoartele din ultimii doi ani a continuat și în 2021. În primele opt luni ale anului, funcția de vicepremier pentru reintegrare a fost deținută de către Olga Cebotari. La 06.08.2021 mandatul de Viceprim-Ministru pentru Reintegrare a fost preluat de Vladislav Kulminski, iar la o distanță de numai trei luni acesta și-a anunțat demisia.

Astfel, în ultimii trei ani, Viceprim-Ministrul pentru Reintegrare a fost schimbat de cinci ori. Iar începând cu 05.11.2021, funcția de vicepremier a rămas vacantă până la sfârșitul anului.

Persoanele care au deținut funcția de Viceprim-ministru pentru reintegrare începând cu anul 2018

CRISTINA LESNIC
Viceprim-ministră pentru
reintegrare
10.01.2018 - 08.06.2019
(Guvernul Pavel Filip)

VASILE ȘOVA
Viceprim-ministru pentru
reintegrare
08.06.2019 - 14.11.2019
(Guvernul Maia Sandu)

ALEXANDRU FLENCHEA
Viceprim-ministru pentru
reintegrare
14.11.2019 - 16.03.2020
(Guvernul Ion Chicu)

05.11.2021 - 31.12.2021
(POST VACANT)

CRISTINA LESNIC
Viceprim-ministră pentru
reintegrare
16.03.2020 - 09.11.2020
(Guvernul Ion Chicu)

OLGA CEBOTARI
Viceprim-ministră pentru
reintegrare
09.11.2020 - 06.08.2021
(Guvernul Ion Chicu)

VLADISLAV KULMINSKI
Viceprim-ministru pentru
reintegrare
06.08.2021 - 05.11.2021
(Guvernul Natalia Gavriliță)

Și de această dată, vom face un sumar al activităților realizate de Guvern și instituțiile guvernamentale în domeniul drepturilor omului, care se referă exclusiv la regiunea transnistreană și/sau la Zona de Securitate. Suplimentar, am separat aceste acțiuni în: a) acțiuni provizorii sau spontane și b) acțiuni de lungă durată.

Acțiuni provizorii/spontane¹⁰

La 02.08.2021, BPR a avut una dintre cele mai adecvate reacții din ultimii ani față de încălcările drepturilor omului din regiunea transnistreană. Comunicatul de presă constă în mesaje clare privind numeroase cazuri concrete de încălcare a drepturilor omului și recunoaște necesitatea mai multor eforturi din partea instituțiilor naționale și internaționale. Astfel de reacții sunt importante în mod special pentru victimele încălcărilor drepturilor omului care primesc un mesaj clar de susținere, problemele lor fiind abordate public¹¹.

Raportul Guvernului Gavrilița pentru 100 de zile de activitate menționează faptul că au fost identificate soluții pentru achiziționarea unui pod plutitor nou, care ar face legătura între satele Molovata, din dreapta râului Nistru, și Molovata Nouă din stânga Nistrului¹². Totuși, nu este menționat un termen de achiziție în acest sens.

PRIM-MINISTRUL

MEDIA

TRANSPARENȚA DECIZIONALĂ

ȘEDINȚE DE GUVERN

esă
aje

SITUAȚIA PRECARĂ A DREPTURILOR OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ NECESITĂ O ATENȚIE MAI SPORITĂ ȘI O MOBILIZARE A EFORTURILOR DIN PARTEA TUTUROR ACTORILOR NAȚIONALI ȘI INTERNAȚIONALI CE POT CONTRIBUI LA ÎMBUNĂTĂȚIREA ACESTEIA

02-08-2021 12:01 616

AGENDA

<	De	
L	M	1
6	7	8
13	14	15

Comunicat de presă al Biroului politici de reintegrare în privința situației drepturilor omului din regiunea transnistreană

Sursa: gov.md

10 Acțiuni care se referă în principal la reacțiile Guvernului de la Chișinău la acțiunile abuzive ale administrației *de facto* de la Tiraspol sau constituie alte acțiuni care au avut scopul de a susține locuitorii regiunii pe termen scurt.

11 Situația precară a drepturilor omului în regiunea transnistreană necesită o atenție mai sporită și o mobilizare a eforturilor din partea tuturor actorilor naționali și internaționali ce pot contribui la îmbunătățirea acesteia, <https://gov.md/ro/content/situatia-precara-drepturilor-omului-regiunea-transnistreana-necesita-o-atenție-mai-sporita>

12 Raportul de 100 de zile al Guvernului Gavrilița, https://gov.md/sites/default/files/raportul_100_zile_guvernulgavrilita.pdf

Acțiuni de lungă durată

La 26.05.2021, Guvernul a aprobat Programul activităților de reintegrare a țării pentru anul 2021 cu un buget de 15 milioane de lei. Au fost aprobate 41 de proiecte pentru dezvoltarea comunitară și regională, modernizarea instituțiilor din sistemul educațional, amenajarea zonelor de agrement și a spațiilor publice, promovarea activităților cultural-artistice, sprijinirea sectorului medico-sanitar, asigurarea serviciilor publice esențiale.

Am constatat faptul că localitățile Fârlădeni, Hagimus și Chircăiești din raionul Căușeni au rămas excluse din lista localităților beneficiare. Scopul programului este susținerea localităților și administrațiilor din apropierea nemijlocită a liniei administrative, care se confruntă cu diverse probleme tocmai pentru că se află la așa-numitul hotar. Din aceste considerente, credem că se impune includerea acestor localități în lista beneficiarilor Programului guvernamental.

Potrivit BPR, prin Programul activităților de reintegrare a țării (2011–2020) au fost realizate 435 de proiecte și/sau activități în valoare de circa 126,74 milioane de lei (aprox. 6,4 mil. de euro)¹³.

La 23.09.2021, prim-ministrul Natalia Gavrilița, în cadrul unei întruniri cu mai mulți fermieri din raionul Dubăsari, a anunțat că fermierii și agenții economici care au terenuri agricole amplasate după traseul Râbnița-Tiraspol vor beneficia de coridor verde prin posturile vamale interne și nu vor mai întâmpina dificultăți la transportarea recoltei. Astfel, agricultorii nu vor mai plăti taxa de 3000 de lei pentru certificatele eliberate de Camera de Comerț, care confirmă originea autohtonă a mărfii¹⁴. Putem afirma că o astfel de măsură este în spiritul obligațiilor pozitive reiterate de CtEDO în cauza *Sandu și alții*.

BPR a organizat consultări publice privind elaborarea Planului de acțiuni pentru anii 2021–2022¹⁵ (Capitolului XXI – Reintegrarea țării). Asociația Promo-LEX a recomandat includerea acțiunilor cu privire la respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, cu atât mai mult cu cât un astfel de angajament a fost asumat prin adoptarea de către Parlament a PNADO pentru perioada 2018–2022. Două din cele nouă recomandări înaintate de Asociația Promo-LEX au fost acceptate în versiunea finală a Planului de acțiuni¹⁶.

La 17.11.2021, Viceprim-Ministrul, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Nicu Popescu, a declarat, în cadrul unei întrevederi cu Dmitri Kozak de la Moscova, că poziția anterioară a Republicii Moldova cu privire la retragerea trupelor rusești (GOTR) și distrugerea munițiilor stocate la depozitul de la Cobasna a rămas neschimbată¹⁷. Declarațiile acestuia sunt firești, în același timp, este o premieră când unul dintre liderii conducerii de vârf a Republicii Moldova susține un astfel de discurs la Moscova.

Monitorizarea implementării deciziilor protocolare

Această secțiune este dedicată acțiunilor realizate în contextul implementării deciziilor protocolare încheiate între Chișinău și Tiraspol¹⁸. Ne-am propus să monitorizăm executarea acestor acte, implicit, a angajamentelor asumate anterior de către autoritățile constituționale și de către administrația *de facto* a regiunii transnistrene cu referire la situația locuitorilor din stânga Nistrului.

13 Guvernul a aprobat alocarea a 15 mil. de lei pentru dezvoltarea și modernizarea localităților din Zona de Securitate, <https://gov.md/ro/content/guvernul-aprobat-allocarea-15-milioane-de-lei-pentru-dezvoltarea-si-modernizarea>

14 Coridor verde prin posturile vamale interne pentru fermierii din raionul Dubăsari, <https://gov.md/ro/content/coridor-verde-prin-posturile-vamale-interne-pentru-fermierii-din-raionul-dubasari>

15 Hotărârea Guvernului nr. 235 din 13.10.2021 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021–2022, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128407&lang=ro

16 <https://monitorizare.gov.md/>

17 Întrevederea la Moscova a ministrului Nicu Popescu cu șeful adjunct al administrației președintelui Federației Ruse, Dmitri Kozak, <https://mfa.gov.md/ro/content/intrevederea-la-moscova-ministrului-nicu-popescu-cu-seful-adjunct-al-administratiei>

18 Dificultățile agricultorilor din raionul Dubăsari în vizorul Biroului politici de reintegrare, <https://gov.md/ro/content/dificultatile-agricultorilor-din-raionul-dubasari-vizorul-biroului-politici-de-reintegrare>

[Decizia protocolară privind participarea la traficul rutier internațional a autovehiculelor din regiunea transnistreană care nu desfășoară activități comerciale](#)

Începând cu data de 01.09.2021, accesul în traficul rutier internațional este asigurat doar pentru mijloacele de transport din regiunea transnistreană ce dispun de plăci de înmatriculare ale Republicii Moldova și de plăci de model neutru, însoțite de elipsa cu inscripția „MD” aplicată în spatele autovehiculului.

[Decizia protocolară privind realizarea mecanismului din anul 2006 \(accesul la terenurile agricole din raionul Dubăsari\)](#)

Una dintre problemele documentate în această perioadă a fost colectarea de către administrația *de facto* a regiunii transnistrene a unor plăți pentru pretinsa „tranzitare” a drumurilor din regiune cu mijloace de transport care suportă sarcina pe osie mai mare de 18 tone¹⁹. Dacă anterior se achita o taxă de 300 de lei lunar, începând de la mijlocul lunii iulie, această taxă este de aproximativ 200 de lei pentru fiecare trecere. Potrivit fermierilor, această problemă a rămas în vigoare și la sfârșitul anului 2021.

[Decizia protocolară privind funcționarea școlilor moldovenesti care folosesc alfabetul latin](#)

Pe parcursul anului au fost organizate cel puțin două ședințe ale grupului de lucru pentru educație²⁰. În cadrul acestor ședințe au fost abordate mai multe probleme cu care se confruntă aceste școli:

- asigurarea școlilor cu sedii proprii;
- problema citațiilor venite pe adresa unor elevi;
- libertatea de circulație a mărfurilor și a bunurilor destinate școlilor;
- nerealizarea pe deplin a angajamentelor asumate prin decizia protocolară.

Pe parcursul anului 2021 au fost observate noi provocări generate de comportamentul abuziv al administrației *de facto*. La începutul lunii august, administrația locală din Tiraspol a refuzat înregistrarea instituției de învățământ Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din mun. Tiraspol și i-a suspendat activitatea pe un termen de cel puțin trei luni. Într-o [reacție a Oficiului Avocatului Poporului](#) a fost solicitată implicarea autorităților de la Chișinău și măsuri urgente pentru soluționarea problemei. La **10.08.2021**, BPR a precizat că „s-a reușit depășirea dificultăților și revenirea la o activitate funcțională a instituției, cu desfășurarea pregătirilor necesare pentru începutul noului an școlar și organizarea unui proces de studii calitativ”. Totuși, acest incident a arătat, o dată în plus, că funcționalitatea acestor școli depinde de comportamentul incert și, de cele mai multe ori, abuziv al administrației *de facto* de la Tiraspol.

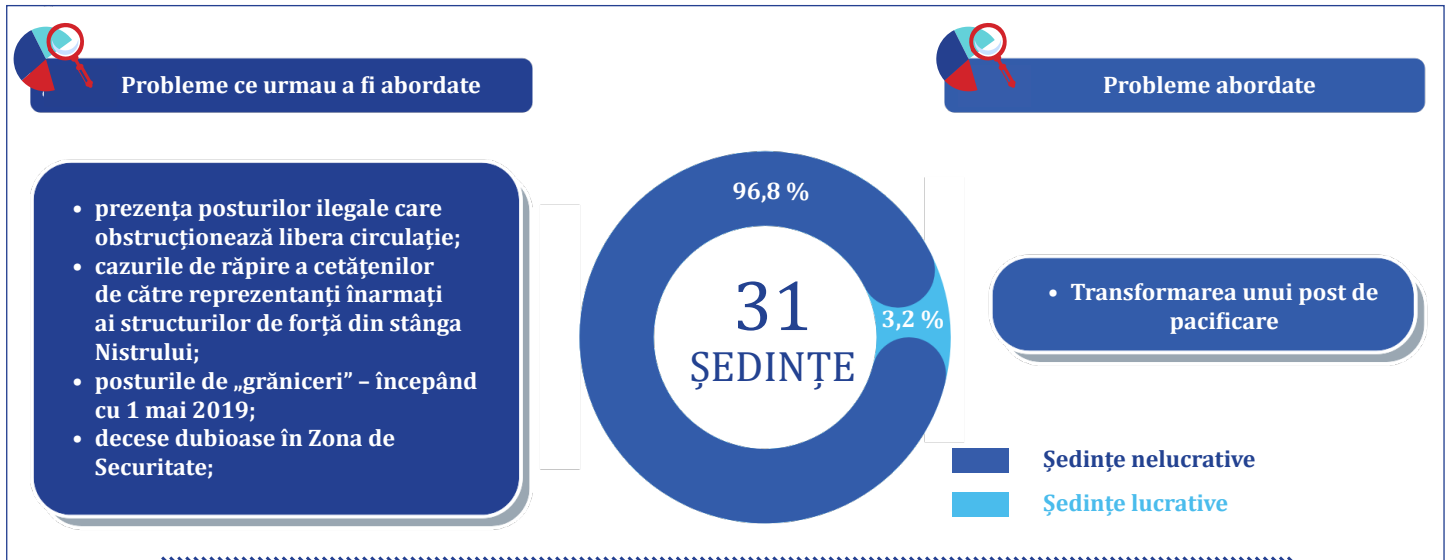
19 Dificultățile agricultorilor din raionul Dubăsari în vizorul Biroului politici de reintegrare, <https://gov.md/ro/content/dificultatile-agricultorilor-din-raionul-dubasari-vizorul-biroului-politici-de-reintegrare>

20 Realizarea deplină și nediscriminatorie a dreptului la educație în toate instituțiile de învățământ din regiunea transnistreană – pe agenda de discuții dintre experții de profil de pe ambele maluri ale Nistrului, <https://gov.md/ro/content/realizarea-deplina-si-nediscriminatorie-dreptului-la-educatie-toate-institutiile-de>

Activitatea Comisiei Unificate de Control (CUC)

Pe parcursul anului au fost organizate cel puțin 31 de ședințe ale CUC. În majoritatea absolută a acestora nu s-a ajuns la un consens cu privire la probleme stringente, inclusiv de drepturile omului din Zona de Securitate.

Activitatea Comisiei Unificate de Control în anul 2021

În cadrul ședințelor CUC, delegația Republicii Moldova a abordat mai multe probleme din Zona de Securitate:

- prezența posturilor ilegale care obstrucționează libera circulație;
- cazurile de răpire a cetățenilor de către reprezentanți înarmați ai structurilor ilegale din stânga Nistrului;
- posturile de „grăniceri” – începând cu 1 mai 2019;
- audierea comandantului militar privind participarea structurilor militarizate subordonate Tiraspolului la întrunirile în masă, însoțite de prezentarea armelor de foc, organizate cu încălcarea regimului stabilit în orașul Bender – localitate cu regim sporit de securitate;
- decese dubioase în Zona de Securitate.

În contextul ineficienței CUC, delegația Republicii Moldova a semnat o [declarație](#) în care a reiterat poziția privind oportunitatea inițierii monitorizării situației în Zona de Securitate de către experți internaționali independenți sub egida Misiunii OSCE în Moldova²¹.

Unica ședință de lucru la care s-a decis altceva decât aspecte organizatorice sau înlocuirea observatorilor militari se referă la reamenajarea postului nr. 9 de pacificatori (or. Vadul lui Vodă). Reamenajarea a inclus, de asemenea, reamplasarea infrastructurii postului (blocurile de beton, mașini blindate (TAB-uri), modulul pentru efectiv (locurile de serviciu și obiectele auxiliare)²². Reamintim că postul nr. 9 de pacificatori este locul unde au fost înregistrate numeroase incidente grave, inclusiv împușcarea lui Vadim Pisari de către un pacificator rus, în urma cărora s-au intensificat discuțiile privind necesitatea

21 Doi angajați ai Inspectoratului de poliție Dubăsari au fost reținuți ilegal pentru circa 12 ore de către reprezentanți ai așa-numitului „mgb”, <https://gov.md/ro/content/sedinta-saptamanala-comisiei-unificate-de-control-din-22-iulie-2021>

22 Un pas spre facilitarea liberei circulații a cetățenilor în Zona de Securitate, <https://gov.md/ro/content/un-pas-spre-facilitarea-liberei-circulatii-cetatenilor-zona-de-securitate>

transformării misiunii de menținere a păcii într-o misiune civilă internațională de monitorizare²³.

Grupul de lucru pentru drepturile omului la nivel de experți s-a întrunit la 22.11.2021, după o pauză de un an și jumătate (ultima ședință – 22.05.2020). Partea moldovenească a fost reprezentată de experți din cadrul Ministerului Justiției, Oficiului Avocatului Poporului și BPR. Contrar recomandărilor și argumentelor anterioare ale Promo-LEX, reprezentanți ai societății civile nu au fost implicați.

Reprezentanții administrației *de facto* au invocat faptul că interzicerea de către Ucraina a circulației automobilelor cu numere de înmatriculare transnistrene, dar și condamnarea lui Andrei Samonii de către instanțele judecătorești constituționale, ar reprezenta încălcări ale drepturilor omului.

Agenda delegației de la Chișinău a cuprins subiecte de actualitate din domeniul drepturilor omului:

- cazuri individuale (Adrian Glijin, Oleg Horjan ș.a.);
- asigurarea accesului reprezentanților instituției Avocatului Poporului în locurile private de libertate, centrele sociale/medicale/educaționale din regiunea transnistreană;
- asigurarea condițiilor adecvate de funcționare a penitenciarelor nr. 8 și nr. 12, aflate sub controlul autorităților constituționale de la Chișinău din or. Bender²⁴.

Din informațiile prezentate de BPR, nu este clar dacă au fost identificate soluții la subiectele abordate sau dacă a fost stabilită data unei viitoare ședințe a grupului de lucru pentru drepturile omului. În general, problema transparenței procesului politic de negocieri rămâne una extrem de acută. Autoritățile constituționale nu au o viziune clară privind rezolvarea ecuației transnistrene, numeroasele cazuri și fenomene nu sunt suficient de bine înțelese și în mare parte rămân nerezolvate, iar comunicarea privind prioritățile, subiectele sau rezultatele activităților pe segmentul transnistrean rămâne lacunară și deficitară.

1.2. ROLUL ȘI IMPLICAREA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Consiliul Europei

Secretarul General

La [28.09.2021](#), Secretarul General al Consiliului Europei (CoE), Marija Pejčinović Burić, a menționat în cadrul APCE că implementarea hotărârilor CtEDO este o obligație ce nu poate fi negociată. Totodată, Secretarul General a subliniat rolul CoE în protejarea securității democratice și importanța accesului liber pentru organismele sale de monitorizare în zonele de conflict. Discursul este mai mult decât relevant pentru situația drepturilor omului din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, pentru că Rusia refuză executarea hotărârilor CtEDO în cauzele transnistrene, în timp ce accesul pentru instituțiile naționale și internaționale în regiunea transnistreană rămâne controlat și limitat.

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE)

La finalul unei vizite de informare în Republica Moldova (12-15 octombrie 2021), coraportorii APCE au publicat o declarație. Printre altele, au comunicat despre vizita lor la Tiraspol și că au luat act de

23 Transformarea misiunii de pacificare este imperativă, https://promolex.md/15451-transformarea-misiunii-de-pacificare-este-imperativa/?fbclid=IwAR1UJImMEX_LSt84qTJqIKmi_iywqLYEBp_inTg8PeRTw0eGecWH2L81HGo&lang=ro

24 Experții din sfera drepturilor omului au revenit la dialog după o pauză de 18 luni, <https://gov.md/ro/content/expertii-din-sfera-drepturilor-omului-au-revenit-la-dialog-dupa-o-pauza-de-18-luni>

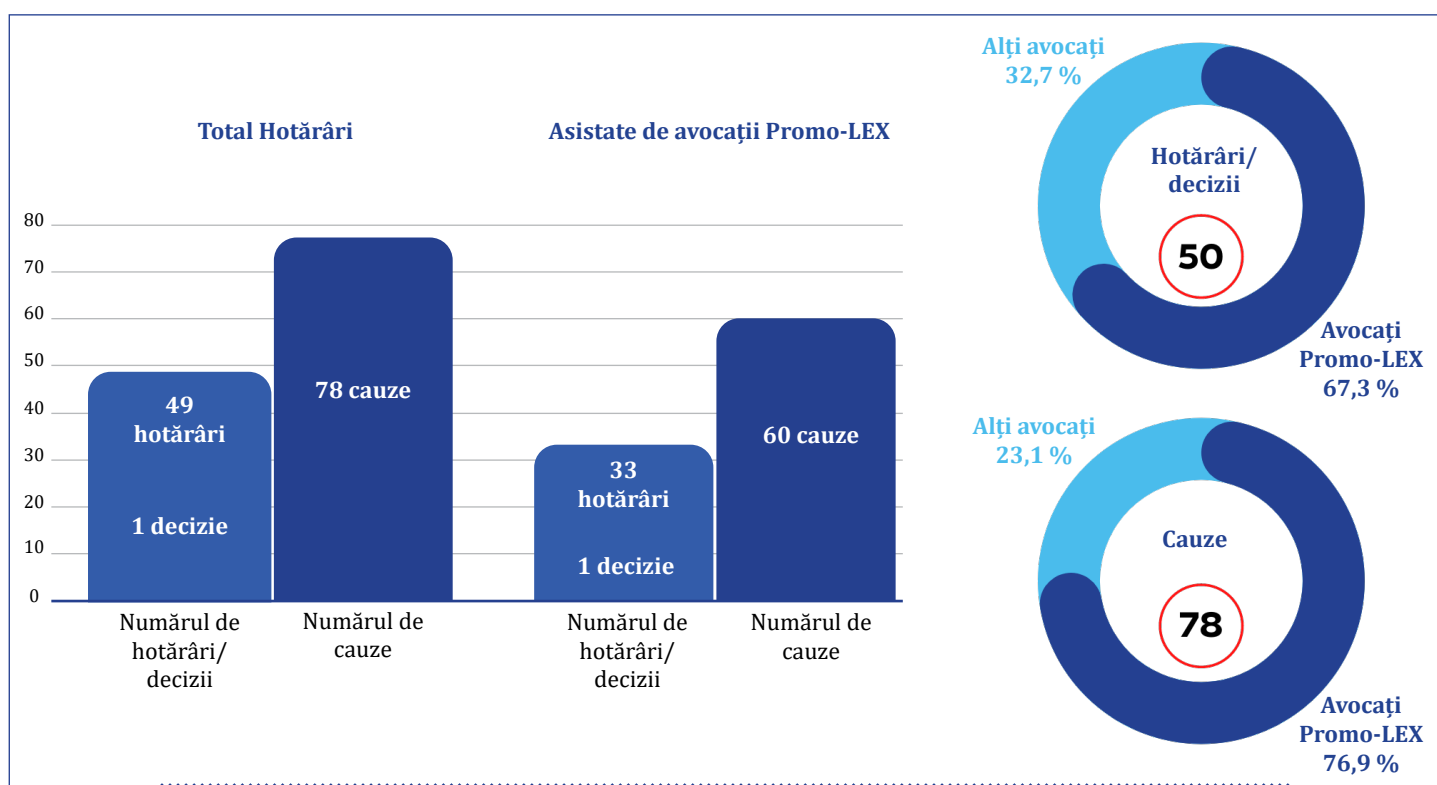
disponibilitatea autorităților *de facto* de a se angaja într-un dialog cu subcomitetul APCE pentru conflicte între statele membre ale CoE privind protecția drepturilor omului în contextul procesului de soluționare a diferendului transnistrean²⁵.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO)

Hotărâri pronunțate

În anul 2021, CtEDO a pronunțat 12 hotărâri și o decizie în cauzele transnistrene. În total, la sfârșitul anului 2021, CtEDO pronunțase 49 de hotărâri și o decizie în 78 de cauze transnistrene. Din numărul total, avocații Promo-LEX au asistat reclamanții în 33 de hotărâri și o decizie din 60 de cauze.

Numărul de hotărâri ale CtEDO prin care s-a constatat violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană (2004-2021)

La 27.04.2021 au fost pronunțate două hotărâri:

- În cauza [Alimpiev c. Moldovei și Rusiei, nr. 48802/08](#), Curtea a constatat încălcarea art. 3, 5§3, 5§4, 8 și 13, coroborate cu art. 3, 5§3, 5§4 și 8 din Convenție pentru privarea de libertate, detenția în condiții inumane și monitorizarea corespondenței. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 11 000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 40 de euro cu titlu de costuri și cheltuieli pentru reprezentare.
- În cauza [Mîrca c. Moldovei și Rusiei, nr. 7845/06](#), Curtea a constatat încălcarea art. 3, 5, 6, 8 și 13, combinate cu art. 3, 5, 6 și 8 din Convenție pentru privare de libertate, tortură, lipsa asistenței medicale, detenția în condiții inumane, condamnare ilegală, cenzura corespondenței și restricționarea dreptului la vizite de familie în timpul detenției. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 32 500 de euro pentru ambii reclamanți cu titlu de prejudiciu moral și 2100 de euro costuri și cheltuieli.

25 Republica Moldova: coraportorii de monitorizare APCE au vizitat Republica Moldova, <https://assembly.coe.int/LifeRay/MON/Pdf/DocsAndDecs/2021/20211020-MoldovaDeclaration-EN.pdf>

La 15.06.2021 au fost pronunțate două hotărâri:

- În cauza [Rîbac și Rodina-Agro S.A c. Moldovei și Rusiei, nr. 28857/14](#), Curtea a constatat încălcarea art. 11 din Convenție pentru încălcarea dreptului la libertatea de întrunire. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 3000 de euro cu titlu de prejudicii morale, 42 de euro cu titlu de prejudiciu material și 4000 de euro costuri și cheltuieli.
- În cauza [Toțchi și alții c. Moldovei, Rusiei și Ucrainei, nr. 8833/10](#), Curtea a constatat încălcarea art. 2 din Convenție pentru că investigația privind circumstanțele decesului victimei nu a fost eficientă. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 26 000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 4000 de euro costuri și cheltuieli.

La 29.06.2021 au fost pronunțate două hotărâri:

- În cauza [Manole și Postica c. Moldovei și Rusiei, nr. 4711/07](#), Curtea a constatat încălcarea art. 5, par. 1 și art. 5, par. 4 din Convenție pentru că reținerea reclamanților nu s-a bazat pe dispoziții legale clare și pentru că reclamanții nu au avut căi de atac eficiente cu privire la detenția lor și nici nu li s-a oferit posibilitatea reală de a urma o astfel de cale de atac în Rusia. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 3000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 1500 de euro costuri și cheltuieli.
- În cauza [Șcerbinina c. Moldovei și Rusiei, nr. 76892/14](#), Curtea a constatat încălcarea art. 6 din Convenție pentru că instanțele locale din regiunea transnistreană nu pot fi calificate drept „instanțe instituite de lege”. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 3000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 1600 de euro costuri și cheltuieli.

La 13.07.2021 Curtea a pronunțat hotărârea în cauza [Aslanian c. Moldovei și Rusiei, nr. 74433/11](#). Curtea a constatat încălcarea art. 9 din Convenție pentru condamnarea reclamantului pentru eschivarea de la serviciul militar în pretinsa armată a regiunii transnistrene. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 15000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 5555 de euro costuri și cheltuieli.

La 28.09.2021 au fost pronunțate două hotărâri:

- În cauza [Drovorub c. Moldovei și Rusiei, nr. 33583/14](#), Curtea a constatat încălcarea art. 2 sub aspect material și procedural din Convenție pentru îndeplinirea inadecvată a obligațiilor pozitive de protejare a sănătății și a vieții fiului reclamantei în penitenciar, dar și în urma eșecului de a efectua o anchetă independentă și comprehensivă cu privire la cauza decesului. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 26000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 4000 de euro costuri și cheltuieli.
- În cauza [Cravcișin c. Moldovei și Rusiei, nr. 43176/13](#), Curtea a constatat încălcarea art. 6, 8 și a art. 1 Protocol 1 din Convenție pentru că instanțele locale din regiunea transnistreană nu pot fi calificate drept „instanțe instituite de lege”, evacuarea reclamantelor din apartament a reprezentat o ingerință în dreptul lor la respectarea domiciliului și a bunurilor proprii. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 12500 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 3000 de euro costuri și cheltuieli.

La 30.11.2021 au fost pronunțate două hotărâri:

- În cauza [Coliban c. Moldovei și Rusiei, nr. 33583/14](#), Curtea a constatat încălcarea art. 3, 5, 10 și 13, coroborate cu art. 3, 5, 10 din Convenție pentru privarea ilegală de libertate, detenția în condiții inumane ca urmare a promovării unor materiale electorale. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 15 000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 3500 de euro cu titlu de costuri și cheltuieli pentru reprezentare.
- În cauza [Golub c. Moldovei și Rusiei, nr. 43176/13](#), Curtea a constatat încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție, dar și a art. 13 din Convenție pentru restricțiile în libertatea de

circulație aplicate de către structurile paramilitare din regiunea transnistreană. Guvernul Federației Ruse a fost obligat să achite 6 500 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 2100 de euro cu titlu de costuri și cheltuieli pentru reprezentare.

Cauze comunicate

În această perioadă au fost comunicate Guvernelor Rusiei și Republicii Moldova cel puțin trei cauze privind pretinse încălcări ale prevederilor Convenției.

La 17.05.2021, Curtea a comunicat cauza [Zubco vs Moldova și Rusia, nr. 49508/15](#), ce se referă la interdicția intrării în regiunea transnistreană pentru juriștii Promo-LEX (din cauza activităților reclamantului în domeniul drepturilor omului, realizate de Asociația Promo-LEX, precum și a poziției privind încălcările drepturilor omului din regiune). Reclamantul a încercat să conteste interdicția în presupusele instanțe transnistrene, dar fără niciun succes și fără a putea participa la ședințele de judecată. Reclamantul a invocat încălcarea art. 6, 8, 10, art. 2 Protocolul 4 și art. 13 din Convenție²⁶.

La 20.05.2021, Curtea a comunicat cauza [Vardiașvili vs Moldova și Rusia, nr. 558/16](#), ce se referă la limitarea ilegală a dreptului la libera circulație în interiorul Republicii Moldova, fără explicații, precum și aplicarea măsurilor de reprimare și detenția în condiții inumane pentru încălcarea acestor reguli ilegale de circulație. Reclamantul a invocat încălcarea art. 3, 5, 8, art. 2 Protocol 4, art. 13 coroborate cu art. 3 și 8; art. 14, coroborat cu art. 2 Protocol 4.

La aceeași dată, Curtea a comunicat și cauza [Serghei Ilcenco și Nicolae Ilcenco vs Moldova și Rusia, nr. 40836/15](#). Cauza se referă la reținerea și detenția în condiții inumane a primului reclamant, care, fiind jurnalist local, a fost acuzat de incitare la extremism. Aflându-se în detenție, reclamantului nu i-a fost asigurată o întrevvedere confidențială cu avocatul său și i-au fost create impedimente în expedierea unei plângeri la CtEDO. Suplimentar, domiciliul ambilor reclamânți a fost percheziționat ilegal. Primul reclamant a invocat încălcarea art. 3, 5, 8, 10, art. 13, coroborate cu art. 3 și 5, art. 34. Ambii reclamânți au invocat încălcarea art. 8.

Comitetul de Miniștri

La 19.04.2021 a fost lansat Planul de acțiune al CoE pentru Republica Moldova în anii 2021–2024, aprobat de Comitetul de Miniștri la 25.11.2020. Documentul se bazează pe recomandările, rezoluțiile și constatările recente ale organismelor de monitorizare și de expertiză ale CoE. De asemenea, reprezintă o continuare a rezultatelor obținute în cadrul Planului de acțiune pentru 2017–2020. Documentul actual reflectă reformele prioritare din Republica Moldova, așa cum sunt definite de către autorități.

Prin Planul de acțiune, CoE asistă țara în implementarea reformelor legislative și instituționale în domeniile drepturilor omului, statului de drept și democrație. Un capitol aparte este dedicat măsurilor de consolidare a încrederii între diferiți actori de pe cele două maluri ale Nistrului²⁷.

La ședința din 07.06-09.06.2021, Comitetul de Miniștri²⁸ a pronunțat o nouă decizie pentru grupul de cauze [Catan și alții vs Federația Rusă \(nr. 43370/04\)](#), care reiterează elementele din cele patru Rezoluții interimare și 11 decizii anterioare la acest subiect. Grupul de cauze *Catan și alții* se referă la încălcarea dreptului la educație în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Din motiv că Federația Rusă nu a pregătit niciun plan de acțiuni care să stabilească măsurile concrete luate sau preconizate de autoritățile

²⁶ Moldova și Rusia în vizorul CtEDO pe cauza interdicției accesului în regiunea transnistreană a juriștilor Promo-LEX, <https://promolex.md/20351-moldova-si-rusia-in-vizorul-ctedo-pe-cauza-interdicției-accesului-in-regiunea-transnistreana-a-juriștilor-promo-lex/?lang=ro>

²⁷ Noul Plan de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova a fost lansat la Strasbourg, <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/-/new-council-of-europe-action-plan-for-the-republic-of-moldova-launched-in-strasbourg>

²⁸ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei pentru Drepturile Omului (CM DH) se întrunește în patru reuniuni anuale în lunile martie, iunie, septembrie și decembrie și are drept obiectiv supravegherea executării hotărârilor CtEDO de către statele parte la *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*. La reuniunile CM DH participă delegațiile statelor parte la CoE – diplomați și agenții guvernamentale pe lângă CtEDO.

ruse pentru punerea în aplicare a hotărârilor, Comitetul de Miniștri a invitat Secretarul General să adreseze o scrisoare Ministrului Afacerilor Externe al Federației Ruse, pentru a sublinia atât importanța fundamentală a dreptului la educație, cât și obligația necondiționată de a respecta hotărârile Curții, inclusiv de plată a satisfacției echitabile acordate reclamantilor²⁹.

La ședința din 30.11 – 02.12.2021, Comitetul de Miniștri a adoptat o nouă [decizie privind grupul de cauze Catan și alții vs Federația Rusă](#). Ca și în precedentele decizii, autoritățile ruse au fost somate să furnizeze un plan de acțiuni, dar și să purceadă imediat la plata satisfacției echitabile, împreună cu dobânda calculată. Suplimentar, a fost solicitat Secretariatului să pregătească pentru următoarea ședință o analiză a măsurilor necesare privind funcționarea școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană. S-a decis continuarea examinării acestui grup la ședința din martie 2022, inclusiv examinarea tuturor mijloacelor adecvate existente pentru asigurarea executării hotărârilor din acest grup.

Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția)

La 18.10.2021, Comisia a publicat opinia privind proiectul de lege al Ministerului Reintegrării și al Teritoriilor Ocupate din Ucraina referitor la „Principiile politicilor de stat în perioada de tranziție”. Chiar dacă opinia se referă la proiectul de lege al unui alt stat, considerăm că aceste concluzii ale opiniei sunt aplicabile și pentru un ulterior cadru normativ privind reintegrarea regiunii transnistrene în câmpul legal constituțional al Republicii Moldova³⁰.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

În perioada 03-04.06.2021, mediatorii și observatorii formatului de negocieri „5+2” au avut întrevederi la Chișinău cu reprezentanții autorităților constituționale (Președintele țării, Prim-Ministrul și Viceprim-Ministrul pentru Reintegrare) și la Tiraspol cu Vadim Krasnoselski și Vitali Ignatiev, îndemnându-i să depună eforturi pentru implementarea deplină și continuă a pachetului „Berlin-plus” și să intensifice dialogul și eforturile privind protecția drepturilor omului³¹.

În această perioadă au fost cel puțin două reacții ale delegației Marii Britanii la OSCE:

- La [27.05.2021](#) a fost criticată situația drepturilor omului din regiunea transnistreană, în particular, așa-numita strategie de combatere a extremismului, dar și detenția ilegală a lui Oleg Horjan.
- La [01.09.2021](#) i s-a solicitat Rusiei să implice OSCE în procesul de retragere și distrugere a munițiilor rusești în conformitate cu Declarația de la Istanbul din 1999. Prin aceeași declarație, a fost reiterată necesitatea retragerii Grupului Operativ al Trupelor Ruse din regiunea transnistreană.

La 29.07.2021, ca urmare a situației privind drepturile omului în regiunea transnistreană, unele delegații ale statelor în cadrul OSCE au venit cu reacții de condamnare a acțiunilor administrației *de facto*, solicitându-se eliberarea deținuților polici și încetarea persecuțiilor politice.

29 Până în decembrie 2021 Federația Rusă trebuie să vină cu un plan concret pentru executarea Hotărârilor CtEDO în cauzele cu privire la violarea dreptului la educație în regiunea transnistreană, <https://promolex.md/20502-pana-in-decembrie-2021-federatia-rusa-trebuie-sa-vina-cu-un-plan-concret-pentru-executarea-hotararilor-ctedo-in-cauzele-cu-privire-la-violarea-dreptului-la-educatie-in-regiunea-transnistreana/?lang=ro>

30 Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1046/2021 din 18 octombrie 2021, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)038-e&fbclid=IwAR0AbSt9nmexNPH2Z2YNYjP9LMrQv7Q1X0a4RHZE5ROjD5IG1wtQNIuHy_E](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)038-e&fbclid=IwAR0AbSt9nmexNPH2Z2YNYjP9LMrQv7Q1X0a4RHZE5ROjD5IG1wtQNIuHy_E)

31 Declarația comună a mediatorilor și observatorilor în cadrul Conferinței permanente pe probleme politice în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană în formatul „5+2” în urma vizitei acestora la Chișinău și Tiraspol din 3-4 iunie, <https://www.osce.org/ro/chairmanship/488533>

- Delegația SUA și a Canadei la OSCE au semnat o declarație în care au condamnat abuzurile grave în privința drepturilor omului din regiunea transnistreană. În particular, cele două delegații au solicitat administrației *de facto* să respecte drepturile omului și să anuleze sentințele de condamnare în privința lui Ghenadie Ciorba și Mihail Ermurachi, dar și eliberarea deținuților privați ilegal de libertate, inclusiv Oleg Horjan, Serghei Mirovici și Adrian Glijin³².
- În discursul său, ambasadorul Marii Britanii, Neil Bush, s-a arătat îngrijorat de aducerea la tăcere a activiștilor politici aflați în opoziție la Tiraspol, dar și de așa-numita strategie privind combaterea extremismului – document adoptat în martie 2020³³.

În această perioadă au fost observate și mesaje denigratoare ale administrației *de facto* la adresa Misiunii OSCE în Moldova. Prin [declarația delegației Tiraspolului în CUC din iulie 2021](#) au fost criticate acțiunile „agresive” a doi reprezentanți ai Misiunii OSCE în Moldova, care au încercat să documenteze răpirea a doi polițiști moldoveni de către structuri paramilitare transnistrene.

La Reuniunea Consiliului Ministerial al OSCE din 02-03.12.2021, a fost aprobată [Declarația privind procesul de negocieri în formatul „5+2”](#). Statele membre ale OSCE și-au reafirmat poziția de a identifica o soluție cuprinzătoare, pașnică și durabilă a conflictului transnistrean. În același timp, s-a accentuat necesitatea intensificării eforturilor pentru asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în contextul îngrijorărilor serioase privind unele cazuri individuale și în arii ce afectează viața cotidiană a locuitorilor din stânga Nistrului.

Uniunea Europeană

La 28.10.2021, Consiliul Uniunii Europene (UE) a prelungit mecanismul de sancționare în privința administrației *de facto* a regiunii transnistrene³⁴.

Reamintim că, prin [decizia Consiliului UE din 25 februarie 2008](#), au fost aplicate măsuri restrictive în privința persoanelor ce controlează și administrează regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Aceste măsuri între timp au fost suspendate, ulterior reactivate. La decizia inițială de sancționare erau anexate două liste. Anexa nr. 1 se referea la persoane ce creează impedimente în procesul de negocieri. Anexa nr. 2 se referea la persoane responsabile de organizarea și executarea campaniei de persecutare a școlilor cu predare în limba română cu alfabet latin din regiunea transnistreană. Ulterior, aceste liste au fost excluse, fiind păstrat doar mecanismul de sancționare, care trebuie prelungit în fiecare an. Pentru că nu înregistrăm evoluție pozitivă, iar în ultimii ani situația drepturilor omului în regiunea transnistreană s-a înrăutățit, considerăm necesar ca autoritățile constituționale de la Chișinău să insiste pe reanimarea listelor cu persoane responsabile de încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Asociația Promo-LEX elaborează anual o listă a persoanelor responsabile de încălcarea drepturilor omului în acest teritoriu al Republicii Moldova, în baza hotărârilor CtEDO³⁵.

32 Despre încălcările continue ale drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, <https://osce.usmission.gov/on-continuous-flagrant-violation-of-human-rights-in-the-transnistrian-region-of-the-republic-of-moldova-by-the-secessionist-regime/>

33 Declarația Marii Britanii: Îngrijorări cu privire la situația drepturilor omului în regiunea transnistreană, <https://www.gov.uk/government/speeches/human-rights-concerns-in-the-transnistrian-region-of-moldova-uk-statement>

34 Decizia nr. 2021/1893 din 28.10.2021 de modificare a Deciziei 2010/573 cu privire la măsurile restrictive împotriva administrației regiunii transnistrene a Republicii Moldova, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.384.01.0108.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A384%3ATOC

35 Persoanele responsabile de încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană din perspectiva hotărârilor CtEDO, pronunțate în anii 2004–2020, <https://promolex.md/20147-persoanele-responsabile-de-incalcarea-drepturilor-omului-in-regiunea-transnistreana-din-perspectiva-hotararilor-ctedo-pronunate-intre-anii-2004-2020/?lang=ro>

La 11.11.2021, deputatul european Eugen Tomac a susținut un discurs în plenul Parlamentului European de la Bruxelles. Ca urmare a înrăutățirii situației drepturilor omului în stânga Nistrului, acesta a solicitat Comisiei Europene să investigheze situația cetățenilor din regiunea transnistreană în materie de drepturi ale omului³⁶.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

La 14.06.2021, în Declarația finală a Summitului NATO 2021 din Bruxelles, liderii celor 30 de țări membre ale NATO au cerut Rusiei să își retragă forțele armate de pe teritoriul Republicii Moldova, Ucrainei și Georgiei. Prin intermediul acestei Declarații, NATO și-a reafirmat suportul pentru integritatea și suveranitatea acestor state³⁷.

1.3. AUTORITĂȚILE FEDERAȚIEI RUSE

Pe parcursul anului 2021, Federația Rusă a continuat să controleze procesele și să dețină complet controlul asupra administrației *de facto* și a politicilor implementate în regiunea transnistreană, oferind tot suportul său politic, economic și militar. Reamintim că anterior, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că pretinsa „RMN” a fost formată cu sprijinul Federației Ruse, iar ulterior a continuat să rămână sub controlul efectiv al acesteia³⁸.

Suportul politic

Autoritățile Federației Ruse, dar și reprezentanții acestora au continuat acțiunile de susținere politică a regimului de la Tiraspol.

Înalți demnitari ai Dumei de Stat, precum și alte persoane afiliate conducerii ruse **au participat la diverse acțiuni și au continuat să ofere suport administrației *de facto*:**

- La 07.11.2021, Artiom Turov, membrul Comitetului Dumei de Stat pentru afacerile CSI, în una dintre deplasările sale repetate în regiunea transnistreană, a afirmat că „*pentru el regiunea transnistreană e una dintre regiunile Rusiei*”³⁹.
- La 10.02.2021, ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova, Oleg Vasnețov, a participat în format de videoconferință în cadrul unui [eveniment](#) organizat de administrația *de facto* a regiunii transnistrene.
- La același eveniment a participat și ambasadorul cu misiuni speciale de la Moscova, Serghei Gubarev. În cadrul evenimentului acesta a afirmat că „*din primele zile ale creării sale, ministerul de externe de la Tiraspol a luptat pentru sarcina cea mai importantă – apărarea intereselor și chiar a existenței republicii moldovenești nistrene. Sper că după pandemie va continua practica ce s-a recomandat foarte bine a desfășurării stagiului diplomaților transnistreni la Ministerul de Externe al Rusiei*”⁴⁰.

36 Discurs Eugen Tomac în plenul Parlamentului European, 11.11.2021, https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=4439673419450591&id=100002239290147

37 Comunicatul șefilor de stat și de guvern emis la reuniunea Consiliului Atlanticului de Nord, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm?selectedLocale=en&fbclid=IwAR1W7WFno1U-hHD1xqzHbCv0h1m7VqPu7CwV5Wos0MhSYjUxRQq6zeRjntU

38 Cauza Ilașcu și alții vs Moldova și Rusia, nr. 48787/99 din 08.07.2004, par. 393, <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61886>

39 Artiom Turov: „Pentru mine Transnistria e o regiune a Rusiei”, <https://www.youtube.com/watch?v=nc6kFTqNNE&t=223s>

40 Diplomați ruși laudă ceea ce numesc „rolul ministerului de externe de la Tiraspol în lupta pentru existența rmn”, <https://moldova.europalibera.org/a/rusia-sprrijin-transnistria/31102129.html>

- Referitor la participarea domnului Vasnețov, MAEIE al Republicii Moldova a publicat o reacție la 15.02.2021, în care a reiterat solicitarea privind abținerea de la participarea diplomaților acreditați în Republica Moldova la activitățile organizate de către structurile *de facto* din Tiraspol, care sunt utilizate în scopuri de propagandă și speculații politice⁴¹.
- În această perioadă, din cauza situației pandemice, activitatea așa-numitei reprezentanțe a regiunii transnistrene la Moscova, condusă de Leonid Manakov, a fost una puțin vizibilă. Singurele evenimente organizate sau intermediare s-au referit la [întâlnirile reprezentanților administrației de facto și ai conducerii de vârf a Federației Ruse](#). Totuși, existența acestei „reprezentanțe” rămâne în continuare o dovadă puternică a suportului politic oferit de autoritățile ruse regimului de la Tiraspol.

Documente adoptate de instituții de stat ale Federației Ruse

- La 24.04.2021, [Președintele Federației Ruse, Vladimir Putin](#), a promulgat modificările la legea cetățeniei, care au scopul de a simplifica procedura de obținere a cetățeniei ruse⁴². Cetățenia rusă, oferită generos de autoritățile Federației Ruse în spațiul postsovietic, a servit drept instrument de influență, presiune și control asupra statelor respective, mai ales în țările cu zone de conflict în care Rusia este direct implicată (Moldova, Georgia și Ucraina).
- La 16.06.2021, Duma de Stat a Federației Ruse a adoptat o declarație prin care a criticat aplicarea de către Republica Moldova și Ucraina a controlului vamal comun pe segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. De asemenea, Duma de Stat a Rusiei a acuzat Republica Moldova de „subminarea operațiunii de menținere a păcii” în regiunea transnistreană a Republicii Moldova și a subliniat „necesitatea sprijinului umanitar pentru cetățenii Federației Ruse” care locuiesc în acest teritoriu⁴³.

Evenimente politice în regiunea transnistreană, care au avut loc contrar voinței și acordului autorităților constituționale ale Republicii Moldova. În perioada 17.09 – 19.09.2021 au avut loc alegeri pentru Duma de Stat a Federației Ruse. Autoritățile ruse, în mod repetat, au deschis în stânga Nistrului 27 de secții de vot, ceea ce reprezintă cel mai mare număr de secții deschise până în prezent în această regiune a Republicii Moldova. Și de această dată, la fel ca la precedentele scrutine organizate de Federația Rusă în acest teritoriu, deschiderea secțiilor nu a fost permisă de autoritățile constituționale, fapt ce reprezintă o încălcare a acordurilor bilaterale încheiate cu Republica Moldova⁴⁴. Ulterior, deputați din Duma de Stat a Rusiei au înmănat scrisori de mulțumire persoanelor care s-au implicat în campania electorală⁴⁵.

La 18.09.2021, MAEIE a criticat decizia autorităților ruse de a deschide secții de vot în regiunea transnistreană, afirmând că nu corespund principiului suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și cadrului juridic bilateral⁴⁶. Constatăm că reacția autorităților constituționale a fost una întârziată și echivocă privind rezultatele plebiscitului organizat de către autoritățile ruse în comun cu administrația nerecunoscută a regiunii.

41 Comentariul Serviciului de presă al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, <https://mfa.gov.md/ro/content/comentariul-serviciului-de-presa-al-ministerului-afacerilor-externe-si-integrarii-europene>

42 Legea federală nr. 134 din 24.04.2020 cu privire la modificările în Legea federală despre cetățenie, în partea simplificării procedurii de obținere a cetățeniei de către cetățenii străini și apatrizi, <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202004240038?index=1&rangeSize=1>

43 Dumatv.ru: <https://dumatv.ru/news/gd-prinyala-zayavlenie-o-deistviyah-moldavii-i-ukraini--veduschih-k-srivu-uregulirovaniya-pridnestrovskogo-konflikta> ; Ziarul de gardă: <https://www.zdg.md/importante/doc-duma-de-stat-a-rusiei-acuza-r-moldova-de-subminarea-operatiunii-de-mentinere-a-pacii-in-regiunea-transnistreana/>

44 Promo-LEX: Federația Rusă a încălcat dreptul internațional prin organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Duma de Stat în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, <https://promolex.md/21073-federatia-rusa-a-incalcat-dreptul-international-prin-organizarea-si-desfasurarea-alegerilor-pentru-duma-de-stat-in-regiunea-transnistreana-a-republicii-moldova/?lang=ro>

45 Deputați ruși din partidul „Rusia Unită” au înmănat scrisori de mulțumire participanților activi la campania electorală, <https://novostipmr.com/ru/news/21-11-03/deputaty-gosudarstvennoy-dumy-rf-vruchili-blagodarstvennye-pisma>

46 Comentariul Biroului de presă al MAEIE cu privire la deschiderea secțiilor de votare în regiunea transnistreană – alegerile pentru Duma de Stat a Federației Ruse, <https://mfa.gov.md/ro/content/comentariul-biroului-de-presa-al-maieie-cu-privire-la-deschiderea-sectiilor-de-votare>

Suportul militar

Pe teritoriul regiunii transnistrene a Republicii Moldova există două structuri militare ruse:

- Grupul Operativ al Trupelor Ruse (GOTR);
- Misiune de Pacificare.

Potrivit Curții Constituționale a Republicii Moldova, GOTR sunt trupe de ocupație, iar regiunea transnistreană (cele 11% din suprafața Republicii Moldova) este un teritoriu aflat sub ocupație⁴⁸.

Conformt [site-ului](#) Ministerului Apărării al Federației Ruse, pe parcursul anului 2021, GOTR a desfășurat cel puțin 450 de acțiuni și activități. Chiar dacă peste 300 de activități se referă la organizarea unor [competiții sportive](#) și participarea la unele [evenimente sociale solemne](#), nu poate fi ignorat numărul uriaș de exerciții militare. Uneori aceste exerciții militare sunt organizate în comun cu așa-numita armată transnistreană, inclusiv în [Zona de Securitate](#)⁴⁹. Altele activitățile militare sunt organizate cu implicarea populației civile și se referă la organizarea lecțiilor de [istorie](#), [patriotice](#), [bărbăție](#) și [educație militară](#) pentru tineri. La fel, tinerii sunt informați despre serviciul militar în cadrul GOTR, dar și în cadrul Misiunii de Pacificare⁵⁰. [Activitățile de recrutare în GOTR](#) din rândul populației locale au continuat și în 2021.

Din perspectiva activităților GOTR, constatăm că anul 2021 nu s-a deosebit cu nimic de anii precedenți. În continuare, GOTR desfășoară acțiuni cu caracter ilegal, în timp ce autoritățile constituționale de la Chișinău reacționează extrem de rar.

Exerciții militare comune ale structurilor paramilitare transnistrene și a Grupului Operativ al Trupelor Ruse (GOTR)

Sursa: [novostipmr.com](https://www.novostipmr.com)

48 Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova din 02.05.2017 cu privire la interpretarea art. 11 din Constituție (neutralitatea permanentă), <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h1402052017rof1d14.pdf>

49 Europa Liberă: Reconstrucția unei lupte dintre armata sovietică și cea nazistă, <https://www.facebook.com/watch/?v=197771678925925> ; Novostipmr: <https://novostipmr.com/ru/news/21-06-26/boy-u-zastavy-i-geroi-pogranichniki-v-tiraspole-proshla-voeno>

50 Militarii ruși în regiunea transnistreană au organizat o lecție de bărbăție, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12335094@egNews

1.4. ADMINISTRAȚIA DE FACTO A REGIUNII TRANSNISTRENE

Din perspectiva fenomenelor de încălcare a drepturilor omului existente în regiunea transnistreană, acțiunile administrației *de facto* în anul 2021 pot fi grupate după cum urmează:

- restricții privind libertatea circulației;
- persecutarea locuitorilor pentru opiniile exprimate la adresa administrației *de facto*;
- refuzul de înregistrare a unor candidați la așa-zisele alegeri prezidențiale;
- distragerea atenției opiniei publice de la problemele reale ale drepturile omului⁵¹.

În urma publicării unui interviu cu doamna Corina Călugăru, Ambasadoare la Reprezentanța Permanentă a Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei, despre dosarul școlilor din stânga Nistrului⁵², pretinsul minister de externe de la Tiraspol califică hotărârile CtEDO drept hotărâri politice, în timp ce decizia protocolară încheiată între Chișinău și Tiraspol în noiembrie 2017 privind funcționalitatea școlilor cu predare în limba română este prezentată ca o dovadă a unui comportament responsabil din partea administrației *de facto*⁵³. Narațiunea privind deciziile protocolare și formatul de negocieri este utilizată extrem de des de către administrația *de facto* în problemele ce țin de respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Din aceste considerente rămân extrem de importante constatările instituțiilor internaționale, inclusiv CtEDO, în procesul de protecție a drepturilor omului în acest teritoriu al Republicii Moldova, aflat în afara controlului autorităților constituționale.

La 15.10.2021, în așa-zisul soviet suprem de la Tiraspol, a fost înregistrat un nou proiect de lege care riscă suprimarea definitivă a libertății de exprimare în acest teritoriu. Astfel, se propune incriminarea insultelor din internet și sancționarea persoanelor ce critică sau insultă pe rețelele de socializare⁵⁴. Sancționarea persoanelor pentru injurie sau insultă nu reprezintă *per se* o încălcare a libertății de exprimare. Însă, ținând cont de faptul că presupusele structuri de anchetă și instanțe de judecată locale din regiunea transnistreană nu sunt independente, vom accentua îngrijorările noastre. În contextul în care orice critică adusă administrației *de facto* este calificată ca insultă sau „incitare la extremism”, aceste prevederi locale, aparent inofensive, se pot transforma într-un instrument folosit împotriva persoanelor incomode regimului, adică împotriva celor care au curajul să își exprime poziția critică, politică sau civică.

Presupusele **alegeri prezidențiale din 2021**. Vom face abstracție de faptul că sunt nelegitime, constatând, și de această dată, că au fost înregistrate numeroase probleme ce demonstrează caracterul total nedemocratic al exercițiului electoral local, dar și incapacitatea administrației *de facto* de asigurare a unor condiții egale pentru toți candidații.

Pretinsa comisie electorală din Tiraspol a refuzat înregistrarea a doi candidați: [Anatoli Dirun](#) și [Nicolai Malișev](#). În ambele cazuri, s-a invocat lipsa semnăturilor necesare. Iar [Serghei Decev](#) s-a retras benevol, dar fără să menționeze motivele⁵⁵.

51 A se vedea Capitolul II din prezentul raport.

52 Școlile din regiunea transnistreană în vizorul Consiliului Europei, <https://moldova.europalibera.org/a/%C8%99colile-din-regiunea-transnistrean%C4%83-%C3%AEn-vizorul-consiliului-europei/31324641.html>

53 Comentariul pretinsului „minister de externe de la Tiraspol”, <http://mid.gospmr.org/ru/node/8584>

54 <http://vspmr.org/legislation/bills/vii-soziv/311.html>

55 „Alegeri” fără opoziție în stânga Nistrului, <https://moldova.europalibera.org/a/alegeri-f%C4%83r%C4%83-opozi%C8%9Bie-%C3%AEnst%C3%A2nga-nistrului/31573943.html?fbclid=IwAR1PtAjjF2fUv453qvXfcP2ruuJO4pvn3EnXeUOLTcf7i-S6YnwUbpPFwNY>

Anatoli Dirun a declarat, într-o conferință de presă, după ce i-a fost refuzată înregistrarea, că *businessul mare din stânga Nistrului, reprezentat de holdingul Sheriff, după ce a investit mulți bani în Vadim Krasnoselski, se teme că acesta ar putea pierde într-o competiție electorală reală*⁵⁶.

Oleg Horjan, liderul partidului comunist din stânga Nistrului, care de mai bine de trei ani este privat de libertate, nu a fost înregistrat în cursa electorală pentru că, potrivit regulilor locale, persoanele deținute în baza unei pretinse sentințe de condamnare nu pot candida.

Astfel, la alegerile din 12.12.2021, vor participa numai două persoane, una dintre ele fiind actualul lider al regiunii, susținut de holdingul Sheriff. Al doilea candidat este Serghei Pînzari, un antreprenor local, fost deputat în așa-numitul soviet suprem de la Tiraspol, persoană care nu s-a evidențiat în viața socială sau politică recentă a regiunii transnistrene.

56 Anatoli Dirun: Businessul mare se teme că Vadim Krasnoselski ar pierde într-o competiție electorală reală, <https://moldova.europalibera.org/a/anatoli-dirun-businessul-mare-se-te-me-c%C4%83-vadim-krasnoselski-ar-pierde-%C3%AEntr-o-competi%C8%9Bie-electoral%C4%83-real%C4%83/31568384.html>

2. PROBLEME ACTUALE

În 2021, situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova nu a înregistrat progrese substanțiale. Chiar dacă restricțiile aplicate în martie 2020 în calea libertății de circulație au fost eliminate în aprilie 2021, nerezolvarea problemelor sistemice privind drepturile omului – instalarea abuzivă a unor noi posturi de control, interdicții de acces în regiune, lipsa accesului la deținuți, existența deceselor dubioase în Zona de Securitate și în structurile paramilitare locale, lipsa remediilor efective etc. – obligă autoritățile constituționale să sporească eforturile de protecție a drepturilor omului în stânga Nistrului.

Totuși, au fost înregistrate câteva reacții ferme ale BPR, dar și ale unor misiuni diplomatice cu privire la situația drepturilor omului din stânga Nistrului. Acestea sunt salutare pentru că nu sunt generale, ci personalizate. Astfel de reacții, în coroborare cu eforturi sistemice pentru remedierea drepturilor încălcate, vor contribui la restabilirea încrederii populației din Zona de Securitate și stânga Nistrului în normele, procedurile și instrumentele juridice naționale și internaționale⁵⁷.

2.1. DREPTUL DE A NU FI SUPUS TORTURII ȘI RELELOR TRATAMENTE. DREPTUL LA VIAȚĂ

Este un fapt bine cunoscut deja că cele peste 2000 de persoane private de libertate în regiunea transnistreană sunt deținute în condiții inumane și practic lipsite de asistență medicală calificată⁵⁸. Situația s-a înrăutățit considerabil din cauza pandemiei COVID-19. Mai bine de un an, persoanele deținute nu au putut avea întrevederi cu rudele, iar pe parcursul anului 2021 s-au înregistrat focare de COVID-19 în locurile de detenție. Din cauza lipsei sistemelor de ventilare artificială și a condițiilor proaste de detenție, situația deținuților este, în mod evident, dincolo de cele mai joase limite⁵⁹. Lipsa informațiilor veridice despre starea de sănătate a deținuților, despre numărul deceselor în detenție confirmă această problemă gravă, fără a se cunoaște amploarea sau numărul real al acestor cazuri.

La nivel local nu există remedii eficiente împotriva actelor de tortură. Alegațiile despre comiterea faptelor de tortură nu sunt examinate în general, dat fiind faptul că nu există o infracțiune de „tortură”. Această constatare se menține pe parcursul mai multor ani⁶⁰.

Cazul lui **Nicolae Garmaș** e cel mai bun exemplu în acest sens. În ianuarie 2021, acesta a fost privat ilegal de libertate pentru 4 zile, fiind deținut în condiții inumane, în cadrul unei pretinse cauze penale. Ulterior, în iunie 2021, acesta a fost agresat de către un presupus anchetator al miliției transnistrene pentru acțiuni de „nesupunere”. Pentru că a contestat acțiunile abuzive desfășurate în cadrul acestei pretinse cauze penale, dar și pentru că a reclamat actele de tortură, acesta a fost acuzat de comiterea infracțiunii de „denunț fals”. Pe lângă faptul că actele de tortură nu sunt incriminate, iar sesizările aplicării torturii nu sunt examinate eficient, observăm că metoda „denunțului fals” este folosită drept un instrument extrem de eficient împotriva victimelor.

57 Situația precară a drepturilor omului în regiunea transnistreană necesită o atenție mai sporită și o mobilizare a eforturilor din partea tuturor actorilor naționali și internaționali ce pot contribui la îmbunătățirea acesteia, <https://gov.md/ro/content/situatia-precara-drepturilor-omului-regiunea-transnistreana-necesita-o-atentie-mai-sporita>

58 La 01.01.2021 erau deținute 1743 de persoane în locurile de detenție. Acest număr nu se referă și la persoanele „reținute” în cadrul așaziselor izolatoare de detenție provizorie din cadrul sediilor miliției transnistrene.

59 Închisorile din regiunea transnistreană – sentințe reale împotriva demnității umane, <https://promolex.md/19932-inchisorile-din-regiunea-transnistreana-sentințe-reale-impotriva-demnitatii-umane/?lang=ro>

60 Promo-LEX: Raport. Dreptul de a nu fi supus torturii și relelor tratamente, <https://promolex.md/9008-raport-dreptul-de-a-nu-fi-supus-torturii-si-relelor-tratamente/?lang=ro>

În perioada monitorizată, au fost documentate și cazuri de **deces în circumstanțe suspecte**.

La 11.05.2021, doi locuitori ai s. Răscăieți, raionul Ștefan Vodă, în timpul pescuitului pe râul Nistru au fost somați să tragă la mal, de persoane înarmate, aflate pe malul stâng al Nistrului. Potrivit informațiilor din teren, obținute de Asociația Promo-LEX, în momentul producerii incidentului, pe malul stâng al Nistrului se aflau șase presupuși grăniceri transnistreni, doi dintre care erau deja dezbrăcați, fiind pregătiți să sară în apă pentru a reține pescarii. În acel moment, cei doi pescari, fiind speriați, au sărit din barcă, încercând să ajungă înot pe malul drept al Nistrului. Unul dintre pescari, odată ajuns pe malul drept, și-a văzut prietenul scos la mal, fiind înconjurat de preinșii grăniceri⁶¹. În seara aceleiași zile, reprezentanții regiunii transnistrene au anunțat Poliția Republicii Moldova despre producerea incidentului și au solicitat preluarea cadavrului. Autoritățile constituționale au dispus pornirea unei cauze penale pentru elucidarea tuturor circumstanțelor cauzei. În prezent, cauza penală se află pe rolul Inspectoratului de Poliție Bender, iar o soluție finală încă nu a fost adoptată.

Reprezentanții structurilor paramilitare din regiune afirmă că acesta s-ar fi înecat. Mai mult, aceștia au anunțat că au dispus inițierea unei cauze penale privind *extractia/captura ilegală a resurselor biologice acvatice*.⁶²

Suplimentar, s-au înregistrat tentative de manipulare a opiniei publice, menite să distragă atenția publicului de la acest caz, iar reprezentanții de la Tiraspol în CUC au anunțat, la 20.05.2021, că la data de 2 mai, a avut loc un alt incident armat. Mai exact, că pe pod, lângă satele Gura Bâcului și Bâcioc, trei persoane necunoscute ar fi efectuat împușcături asupra automobilului unui „grănicer” transnistrean. De remarcat că presupusul incident a fost făcut public abia după două săptămâni de la „producerea” acestuia, deși Tiraspolul a avut anterior două ocazii să anunțe despre el în CUC, însă au făcut acest lucru după ce s-a întâmplat tragicul accident de la Răscăieți. [Delegația autorităților constituționale de la Chișinău](#) a calificat acest „incident” drept o provocare planificată și denaturare a faptelor pentru a abate Comisia și publicul de la problemele reale din Zona de Securitate.

Activitatea **structurilor paramilitare** ale regiunii transnistrene, precum și înrolarea forțată a tinerilor în cadrul acestor formațiuni ilegale sunt însoțite de numeroase probleme ce țin de drepturile și libertățile fundamentale ale omului – cazuri de deces în condiții suspecte, violență, îmbolnăviri, extorcări de bani etc. Mai mult, [jurnaliștii](#) care scriu despre acest fenomen și probleme sunt acuzați de „incitare la extremism”⁶³.

În anul 2021 au fost constatate două decese în structurile paramilitare:

- La 16.07.2021, un tânăr de 18 ani, înrolat în structurile pseudomilitare din stânga Nistrului, a fost împușcat în timpul desfășurării unor exerciții militare. La [19.07.2021, BPR](#) a venit cu o reacție, în care a solicitat organelor de drept constituționale să investigheze acest incident în regim de urgență și să întreprindă acțiunile legale ce se impun. Potrivit comunicatului de presă emis de către [presupusul comitet de anchetă de la Tiraspol](#), a fost deschisă o cauză penală, iar în privința persoanei bănuite a fost aplicat „arestul preventiv”.
- La 17.07.2021 a fost mediatizat un alt caz de deces al unui tânăr înrolat în pretinsa armată transnistreană. Conform informațiilor din spațiul public, tânărul de 20 de ani ar fi decedat în secția reanimare din spitalul Grigoriopol (regiunea transnistreană). Potrivit medicilor, cauza decesului ar fi fost un stop cardiac⁶⁴, însă conform unor informații din interior, acesta ar fi leșinat

61 Asociația Promo-LEX vine cu noi detalii în cazul decesului în condiții suspecte al unui cetățean al Republicii Moldova, <https://promolex.md/20215-asociația-promo-lex-vine-cu-noi-detalii-in-cazul-decesului-in-condiții-suspecte-al-unui-cetățean-al-republicii-moldova/?lang=ro>

62 Un caz nefericit sau omor? Înece în raionul Ștefan Vodă cu implicarea structurilor de forță de la Tiraspol, <https://zonadeseuritate.md/un-caz-nefericit-sau-omor-inece-in-raionul-stefan-voda-cu-implicarea-structurilor-de-forța-de-la-tiraspol/>

63 Libertatea de expresie în „Republica Sheriff” (FOTO/VIDEO), [https://moldova.europalibera.org/a/libertatea-de-expresie-%C3%AEn-republica-sheriff-\(foto-video\)/30684433.html](https://moldova.europalibera.org/a/libertatea-de-expresie-%C3%AEn-republica-sheriff-(foto-video)/30684433.html)

64 Al doilea deces într-o săptămână în armata transnistreană, https://cenzura.md/vtoraja-smert-za-nedelju-v-armii-pridnestrovja/?fbclid=IwAR0VqAIGhftl3gQhoGU0P4lpcAmNACAgvFdb4jr7U1atUF_wPYRLA17rUoY

din cauza expunerii prelungite la soare, iar ulterior a decedat. Tânărul ar fi fost sancționat de superiori pentru nesupunere. În ambele cazuri nu au mai fost publicate informații despre rezultatele anchetelor.

Un tânăr din regiunea transnistreană înrolat în structurile paramilitare transnistrene

Sursa: mopmr.org

La 08.04.2021, [Curtea de Apel Bălți](#) a menținut sentința Judecătorei Soroca, prin care Andrei Samonii, fost „milițian” din regiunea transnistreană, a fost condamnat la 15 ani de detenție pentru violare de domiciliu, răpire și acte de tortură în privința a doi locuitori din raionul Florești⁶⁵.

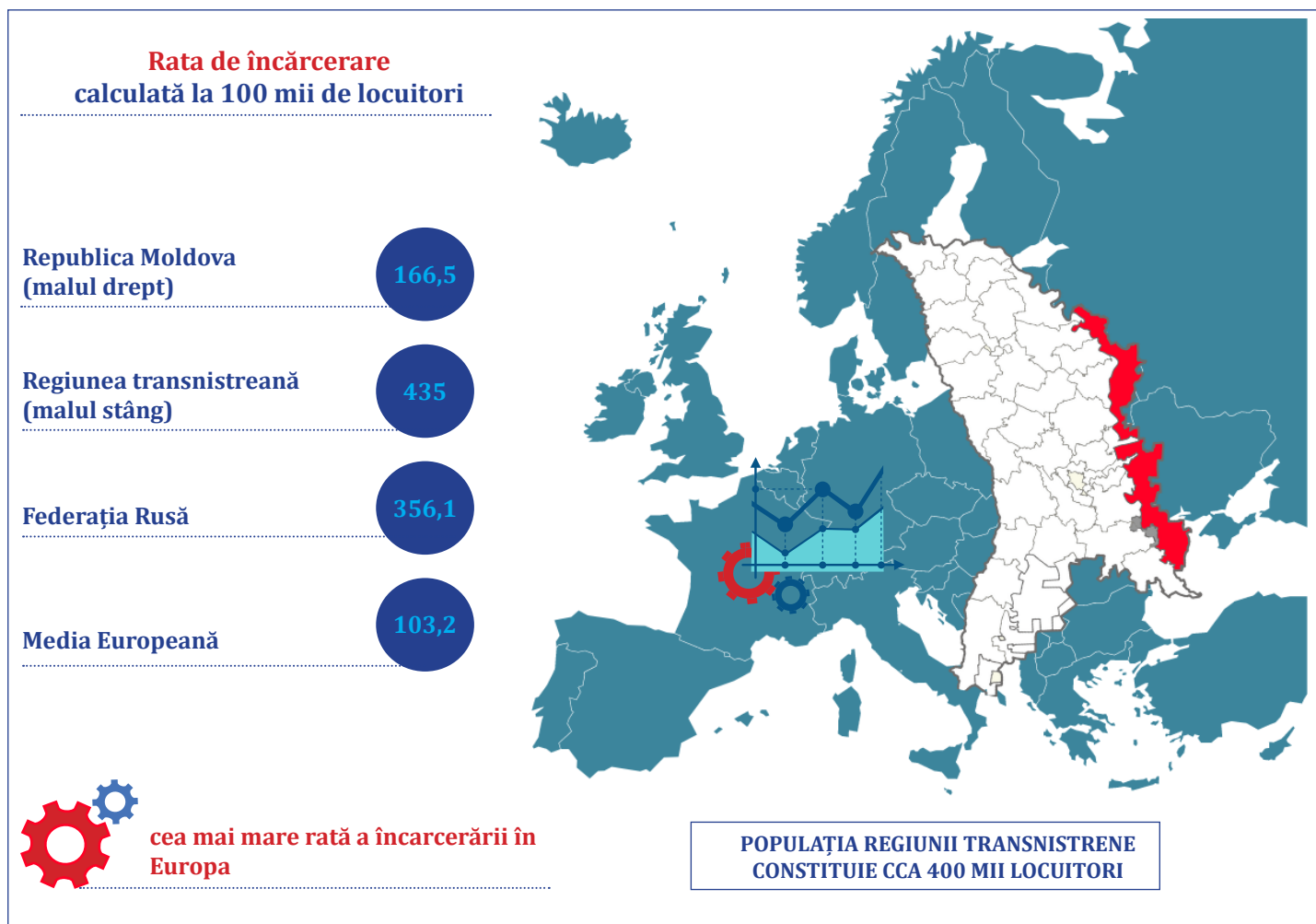
2.2 DREPTUL LA LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ

La 01.01.2020 în locurile de detenție din regiunea transnistreană erau deținute cel puțin 2207 persoane, iar la 01.01.2021 numărul deținuților a scăzut la 1743. Diferența se explică prin faptul că în cazul a 1291 de persoane a fost aplicată așa-numita amnistie și grațiere. Ca efect, 542 de persoane au fost eliberate, iar pentru 749 de persoane a fost redus termenul de detenție.

Eliberarea unui număr atât de mare de deținuți nu a schimbat semnificativ rata de încarcerare uriașă, adică 435 de deținuți la 100 000 de locuitori, care rămâne de circa patru ori mai mare decât media europeană⁶⁶.

65 Fost „milițian” din regiunea transnistreană, condamnat definitiv pentru răpirea și torturarea unui cuplu din raionul Florești, <https://promolex.md/20044-fost-militian-din-regiunea-transnistreana-condamnat-definitiv-pentru-rapirea-si-torturarea-unui-cuplu-din-raionul-floresti/?lang=ro>

66 Statistici penale anuale privind populațiile penitenciare pentru anul 2020, publicate de Consiliul Europei, https://wp.unil.ch/space/files/2021/04/210330_FinalReport_SPACE_I_2020.pdf

În continuarea acestui subiect, vom menționa cele mai relevante cazuri individuale care confirmă fenomenul răpirilor și privării ilegale de libertate în regiunea transnistreană.

Cazul Glijin.....

În octombrie 2020 au fost răpite cinci persoane de către reprezentanții structurilor paramilitare din regiune. Ulterior, la 07.12.2020, Ministrul de Interne al Republicii Moldova a comunicat că persoanele răpite în perioada 07-08.10.2020 reprezintă o răzbunare a administrației *de facto* pentru condamnarea lui Andrei Samonii de către instanțele constituționale ale Republicii Moldova. La scurt timp după răpirea acestora, trei persoane au fost eliberate, însă altele două continuă să se afle în detenție, inclusiv Adrian Glijin.

La 28.10.2021, Asociația Promo-LEX a lansat Campania „Arătați-l viu”. Campania este o întrunire online în vederea determinării autorităților constituționale, a celor din Federația Rusă și a altor actori participanți la formatul „5+2” să se implice imediat în apărarea și eliberarea lui Adrian Glijin, despre care nu se cunoaște nimic din acel moment⁶⁷.

ADRIAN GLIJIN

#ARĂTAȚI-L VIU

#SHOW HIM ALIVE

#ПОКАЖИТЕ ЕГО ЖИВЫМ

67 Pentru prima dată, Promo-LEX lansează campania online „Arătați-l viu”, <https://promolex.md/21224-pentru-prima-data-promo-lex-lanseaza-campania-on-line-aratați-l-viu/?lang=ro>

La 05.11.2021, BPR a venit cu o reacție, în care a menționat că „în pofida tuturor eforturilor depuse până în prezent contactul personal cu A. Glijin al celor apropiați și al cadrelor calificate propuse nu a fost asigurat, starea de sănătate și condițiile de detenție a acestuia sunt neclare ca urmare a lipsei evaluării de specialitate, perspectiva eliberării din privațiune nu este comunicată, drepturile și libertățile lui inalienabile continuă a fi lezate, fapt ce provoacă o foarte mare îngrijorare”⁶⁸.

La 15.07.2021, doi angajați ai Inspectoratului de Poliție Dubăsari au fost reținuți de structurile ilegale din stânga Nistrului. Potrivit CUC, polițiștii au fost opriți în trafic de către reprezentanții „mgb-ului” local, apoi duși cu forța la sediul din Grigoriopol. La 16.07.2021, în jurul orei 2:00, poliția a anunțat că cei doi angajați ai IP Dubăsari au revenit acasă, în siguranță⁶⁹. Ulterior, reprezentanții autorităților constituționale nu au mai oferit informații cu privire la acest caz.

La 29.10.2021, PCCOCS a emis un comunicat, în care a anunțat despre desfășurarea urmăririi penale în cazul răpirii lui Ghennadi Kuzmiciov, în anul 2018, de către angajați ai fostei Direcții nr. 5 a INI – subdiviziune a IGP din cadrul MAI. Potrivit PCCOCS, în scopul comiterii infracțiunii imputate, învinuții au primit informații și instrucțiuni de la complici privind necesitatea răpirii și transmiterii victimei către reprezentanții structurilor de la Tiraspol. Pentru acumularea informației necesare răpirii, aceștia au făcut uz de funcțiile pe care le dețineau și au efectuat ilegal, în comun cu reprezentanții structurilor militarizate din regiunea transnistreană, măsuri speciale de investigații, inclusiv au organizat instalarea unui post fix clandestin în apropiere de reședința victimei. Suplimentar, învinuții au primit informații din stânga Nistrului despre ora și traseul deplasării victimei în ziua răpirii⁷⁰.

COMUNICAT DE PRESĂ

Angajați ai fostei Direcții nr. 5 – învinuți de răpirea unei persoane și transmiterea ei structurilor autoproclamatei republici nistrene. Apărătorii victimei au acționat Moldova la CEDO

Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS), efectuează urmărirea penală în cazul răpirii cetățeanului Kuzmiciov Ghennadi, în 2018, de către angajați ai fostei Direcții nr. 5 a Inspectoratului Național de Investigații – subdiviziune a Inspectoratului General al Poliției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

În scopul comiterii infracțiunii imputate, învinuții au primit informații și instrucțiuni de la complici privind necesitatea reținerii, răpirii și transmiterii victimei către angajații așa-ziselor autorități de la Tiraspol.

Pentru acumularea informației necesare răpirii, aceștia au făcut uz de funcțiile pe care le dețineau și au efectuat ilegal, de comun cu reprezentanții structurilor militarizate din regiunea transnistreană, măsuri speciale de investigații, inclusiv au organizat instalarea unui post fix clandestin în apropiere de reședința victimei. Suplimentar, învinuții au primit informații din stânga Nistrului despre ora și traseul deplasării victimei în ziua răpirii.

Infracțiunea incriminată a avut loc pe drumul public M1 (Chișinău-Leușeni), intersecție cu drumul Chișinău-Ialoveni, atunci când învinuții au folosit un autovehicul cu însemne ale Poliției Naționale pentru ca să oprească automobilul bărbatului care urma să fie răpit. Ulterior, aceștia l-au ademenit pe bărbat în afara automobilului, sub pretextul verificării unor informații – moment în care în același loc a oprit un alt automobil din care au coborât indivizi cu cagule pe cap, care l-au răpit pe bărbat și l-au transportat în regiunea secesionistă din stânga Nistrului.

În scopul transportării victimei la Tiraspol, învinuții au asigurat circulația fără obstacole a automobilului în care acesta a fost urcat. Ulterior transportării victimei, așa-zisele autorități nistrene l-au acuzat de comiterea unor presupuse fapte ilegale, după care l-au condamnat la închisoare, unde este deținut până în prezent.

Procurorii PCCOCS reamintesc faptul că apărătorii victimei au reclamat autoritățile constituționale de la Chișinău la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului pentru investigarea ineficientă a cauzei sale, în perioada imediat următoare răpirii sale.

Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale

29 octombrie 2021

Comunicat de presă al PCCOCS cu privire la desfășurarea urmăririi penale în legătură cu răpirea lui Ghennadi Kuzmiciov

Sursa: procuratura.md

68 Concretizări cu privire la eforturile depuse de către Biroul politici de reintegrare pe cazul lui Adrian Glijin, <https://gov.md/ro/content/concretizari-cu-privire-la-eforturile-depuse-de-catre-biroul-politici-de-reintegrare-pe>

69 Doi polițiști din Dubăsari au fost reținuți și duși la Grigoriopol. După câteva ore, au fost eliberați, <https://newsmaker.md/ro/doi-politisti-din-dubasari-au-fost-retinuti-si-dusi-la-grigoriopol-dupa-cateva-ore-au-fost-eliberati/>

70 Angajați ai fostei Direcții nr. 5 – învinuți de răpirea unei persoane și transmiterea ei structurilor autoproclamatei republici nistrene. Apărătorii victimei au acționat Moldova la CEDO, <http://www.procuratura.md/md/news/1211/1/8739/>

Reamintim în acest context faptul că există alte trei hotărâri similare emise de CtEDO în cauzele [Braga, Negruță](#) și [Filin](#), în care a constatat încălcarea prevederilor Convenției ca urmare a transmiterii persoanelor de către reprezentanții autorităților constituționale către reprezentanții structurilor *de facto* din stânga Nistrului. Aceste situații confirmă fenomenul colaborării ilegale între organele de drept constituționale și reprezentanții structurilor paramilitare, care, de fapt, nu au niciun drept să examineze cauze și să aplice pedepse penale⁷¹.

2.3 RESPECTAREA LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

Libertatea de circulație

În prima jumătate a anului 2021 au fost menținute restricțiile în privința libertății de circulație, aplicate de administrația *de facto* în martie 2020 ca măsuri sanitare. Pentru perioada sărbătorilor pascale, efectul restricțiilor a fost suspendat până la 1 iunie. Ulterior, această „suspendare” a fost menținută până la sfârșitul anului 2021, iar posturile de control au fost ridicate. Totuși, pe parcursul anului au fost observate situații de reamplasare a acestor posturi pretins sanitare.

În această perioadă au fost observate din nou cazuri când „mgb-ul” local, în persoana directorului Valeriu Ghebos, a aplicat interdicții de acces în stânga Nistrului.

Valeriu Mițul⁷² a fost reținut de două ori în această perioadă, în ambele cazuri de către presupuși grăniceri transnistreni de la postul de control din s. Lunga, raionul Dubăsari. La [05.05.2021](#) acesta a fost eliberat după o oră de verificări ale documentelor, iar a doua sa reținere s-a produs la [24.07.2021](#), fiindu-i înmănată și interdicția de a intra în regiunea transnistreană pe un termen de trei ani. De remarcat că domiciliul acestuia era în s. Corjova, raionul Dubăsari.

La 19.09.2021, politicianul **Dorin Chirtoacă** a fost oprit la postul de control de pe podul dintre Rezina și Râbnița. După două ore de așteptare, pretinsele organe de grăniceri i-au înmănat interdicția de intrare în regiune pe un termen de trei ani⁷³.

În contextul incidentelor menționate, BPR a încurajat persoanele care au astfel de interdicții să „evite asemenea deplasări până la soluționarea acestor probleme”⁷⁴. Această reacție este mai mult decât inoportună, din moment ce situațiile lui **Iurii Coțofan** și **Victor Timuș**, persoane cărora le-au fost aplicate în august 2020 interdicții similare, în continuare nu au acces în regiunea transnistreană, în pofida faptului că aceștia au domiciliul în acest teritoriu⁷⁵. Mai mult, nu au fost observate încercări serioase ale autorităților constituționale de abordare și rezolvare definitivă a acestor probleme. Lipsa acestor eforturi supune persoanele unor riscuri nejustificate și permanente, iar periodic apar noi incidente.

Astfel, la 01.12.2021, în jurul orei 09:30, la pretinsul post de control dintre localitățile Corjova și Cocieri, raionul Dubăsari, reprezentanții „mbg-ului” din regiunea transnistreană l-au reținut pe Iurie Coțofan. Iurie Coțofan a fost reținut în timp ce se întorcea din or. Dubăsari (localitate aflată sub controlul

71 Moldova condamnată de rând cu Rusia în două cauze transnistrene ca urmare a transmiterii persoanelor către așa-numitele organe de urmărire penală din regiune, https://promolex.md/15665-moldova-condamnata-de-rand-cu-rusia-in-doua-cauze-transnistrene-ca-urmare-a-transmiterii-persoanelor-catre-asa-numitele-organe-de-urmarire-penala-din-regiune/?fbclid=IwAR3-2HD_IKv3MXhv_JMOSv_O_KuU7LU9229DV6tCuZTLmetCqw9R3Etan40&lang=ro

72 Valeriu Mițul – veteran al războiului de pe Nistru din 1992, fost primar al s. Corjova, raionul Dubăsari, activist civic pentru drepturile omului. A decedat la 02.10.2021.

73 Dorin Chirtoacă, declarat persona non-grata de Tiraspol, <https://zonadesecuritate.md/dorin-chirtoaca-declarat-persona-non-grata-de-tiraspol/>

74 Comentariul Biroului politicii de reintegrare pe marginea incidentelor de refuz a asigurării trecerii în localitățile din stânga Nistrului aplicate în privința unor cetățeni ai Republicii Moldova, <https://gov.md/ro/content/comentariul-biroului-pe-marginea-incidentelor-de-refuz-asigurarii-trecerii-localitatile-din>

75 „Deportați” de regimul de la Tiraspol. De aproape trei luni, doi veterani nu pot intra în propriile case, <https://zonadesecuritate.md/deportati-de-regimul-de-la-tiraspol-de-aproape-trei-luni-doi-veterani-nu-pot-intra-in-propria-casa/>

administrației *de facto* de la Tiraspol), unde a vizitat-o pe mama sa. Ulterior, acesta a fost escortat la sediul așa-numitului „mgb” din or. Dubăsari, fiindu-i ridicate actele de identitate, sub pretextul încălcării interdicției de acces în regiunea transnistreană aplicată în august 2020. Mai mult de două ore, Iurie Coțofan a fost forțat să aștepte un răspuns afară, în frig, timp în care nu i s-a permis să părăsească perimetrul sediului „mgb”. În jurul orei 13:00, reprezentanții „mgb-ului” i-au returnat actele de identitate și i-au confirmat interdicția de acces în regiune.

Un alt aspect, la fel de important, al libertății de circulație este omniprezența în Zona de Securitate a **presupuselor trupe de grăniceri subordonate administrației *de facto***. În ultimii ani, activitatea acestora a reprezentat unul dintre subiectele pe care delegația Republicii Moldova în CUC a încercat să le abordeze fără succes. Începând cu 01.05.2019, administrația *de facto* a recurs la suplimentarea acestor trupe paramilitare, atribuindu-le competențe de control asupra cetățenilor. [Delegația Republicii Moldova în CUC](#) a observat că în primele 10 luni ale anului 2019, administrația regiunii a amplasat 30 de posturi de control în Zona de Securitate. Chiar dacă această problemă pe parcursul anilor 2020 și 2021 s-a acutizat, nu a fost abordată în cadrul ședințelor CUC, ca urmare a respingerii acestui subiect de către partea transnistreană. După decesul unui locuitor al s. Răscăieți, [delegația Republicii Moldova în CUC](#) a invocat argumente care confirmă că majoritatea incidentelor produse recent în Zona de Securitate sunt provocate de așa-numiții grăniceri transnistreni.

Delegația Republicii Moldova în CUC: „*Incidentul tragic din 11 mai curent de la Răscăieți a scos în evidență că activitatea ilegală a «grănicerilor» în Zona de Securitate nu este doar o încălcare abstractă a Acordului din 21 iulie 1992, ci un factor destabilizator care generează pierderea de vieți omenești*”, se menționează în document.

Libertatea de exprimare și libertatea de întrunire

În continuare vom descrie evoluțiile în cazurile documentate anterior sau cazuri noi produse pe parcursul anului 2021 care se referă la limitarea libertății de exprimare.

În cazul **Nadejdei Bondarenko**, în premieră, a fost încetată o pretinsă cauză penală inițiată de organele de anchetă locale din stânga Nistrului pentru *insultarea liderului regiunii* pe motiv că „în regiune nu există organe sau specialiști capabili să efectueze o expertiză repetată pentru a identifica caracterul insultător al criticii”⁷⁶.

Infracțiunea prevăzută de codul penal local „*negarea rolului pozitiv al misiunii de pacificare*” a mai făcut o victimă în această perioadă. Pentru mesajele critice pe rețele de socializare la adresa armatei ruse care staționează ilegal în regiunea transnistreană, în privința lui **Pavel Dogari** [a fost pornită o cauză penală](#) în temeiul a două articole: art. 276, alin. 2 – *incitare la extremism utilizând rețeaua internet* și art. 278/3, alin. 1 – *negarea rolului pozitiv al misiunii de pacificare*. După efectuarea perchezițiilor și confiscarea bunurilor personale, Pavel Dogari a părăsit regiunea de frica de a nu fi privat de libertate⁷⁷.

În [raportul de monitorizare pentru anul 2020](#) am menționat despre situația lui **Mihail Ermurachi** și despre cele trei acuzații aduse acestuia în stânga Nistrului, pentru care risca până la 11 ani de detenție. La 20.07.2021, Mihail Ermurachi a fost condamnat doar pentru un capăt de acuzare, în particular pentru că în timpul unei discuții private l-ar fi numit pe liderul de la Tiraspol „mercenar”. Acesta a fost amendat cu 9200 de ruble locale (aprox. 500 de euro). În privința celorlalte două capete de acuzare – *promovarea urii naționale* și *negarea rolului pozitiv al misiunii de pacificare*, partea acuzării nu a putut demonstra „vinovăția” acestuia.

76 În regiunea transnistreană a fost încetată o cauză penală pentru „insultarea lui Krasnoselski”, <https://newsmaker.md/rus/novosti/vidimo-vlasti-reshili-ostanovitsya-vpridnestrove-zakryli-odno-izugolovnykh-del-zaoskorblenie-krasnoselskogo/>

77 Un locuitor al orașului Tighina a fost nevoit să fugă din regiune, fiind învinuit că a criticat Misiunea de Pacificare, <https://zonadesecuritate.md/video-un-locuitor-al-orasului-tighina-a-fost-nevoit-sa-fuga-din-regiune-fiind-invinuit-ca-a-criticat-misiunea-de-pacificare/>

În [raportul precedent](#) menționam despre reținerea și arestarea lui **Ghenadie Ciorba** – un activist local, după un protest spontan desfășurat în or. Râbnița. În anul 2021 au fost observate mai multe evoluții pe marginea acestui caz.

- Din cauza abuzurilor procesuale la care a fost supus pe durata unui an (dosar secretizat, imposibilitatea de a-și vedea rudele, incriminarea unei noi fapte) și pentru că preținsele instanțe locale refuzau să-l elibereze din detenție, Ghenadie Ciorba a declarat, la 24.06.2021, greva foamei⁷⁸. La 19.07.2021, Ghenadie Ciorba a fost condamnat de „judecătoria” Râbnița la trei ani și trei luni de detenție pentru „incitare la extremism”⁷⁹.
- În perioada imediat următoare, mai multe instituții naționale ([BPR](#)) și internaționale ([Biroul pentru democrație și drepturile omului din cadrul Departamentului de Stat al SUA](#)), dar și [delegațiile SUA și Canadei la OSCE](#) au transmis mesaje de îngrijorare și au solicitat eliberarea imediată din detenție a acestuia, dar și a altor deținuți, privați ilegal de libertate în regiunea transnistreană.
- Ulterior, la 10.08.2021, „judecătoria supremă” locală a suspendat executarea pedepsei cu închisoare pentru un termen de patru ani și a dispus eliberarea lui Ghenadie Ciorba⁸⁰.

În [Raportul tematic privind respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană pe timp de pandemie](#) am menționat despre reținerea a două persoane în aprilie 2020. Acestea ar fi fost reținute pentru critici aduse administrației *de facto*, iar în spațiul public nu au existat informații despre soarta acestor persoane. Peste un an, s-a dovedit că una dintre aceste persoane este **Boris Babaian**. Potrivit documentelor prezentate avocaților din cadrul Asociației Promo-LEX, acesta a fost reținut la 28.04.2020 de către reprezentanții structurilor de securitate de la Tiraspol cu bănuiala că ar fi săvârșit „infracțiunea” prevăzută de art. 276, alin. 2 cod penal local – *incitare la extremism cu utilizarea rețelei internet*, pentru critica adusă administrației *de facto* în legătură cu incapacitatea acesteia de a gestiona pandemia.

La 22.04.2021, „judecătoria” or. Tiraspol l-a condamnat pentru *incitare la extremism*, l-a sancționat cu o amendă de 36 800 de ruble locale (cca 2000 de euro) și l-a eliberat din sala de judecată. Pentru că Boris Babaian a fost privat de libertate în această perioadă (aproape un an), „instanța” a diminuat amenda la 9200 de ruble locale (cca 480 de euro). Aparent, putem concluziona că prețul unui an de detenție ilegală în regiunea transnistreană este de circa 1500 de euro.

În dimineața zilei de 05.10.2021, la pretinsul post vamal din s. Lunga, raionul Dubăsari, a fost reținut **Dorel Roșca**, veteran al războiului moldo-rus din 1992. Acesta se îndrepta spre s. Corjova, raionul, Dubăsari, pentru a aduce un omagiu de rămas-bun unui alt veteran, Valeriu Mițul, decedat la 02.10.2021. Dorel Roșca a fost escortat la sediul „miliției” din Dubasari, iar ulterior a fost dus la sediul „mbg-ului” din Tiraspol. Acesta a fost informat că ar fi fost „dat în căutare” de către „mbg-ul” local pentru distribuirea unor materiale cu caracter electoral în Zona de Securitate, în contextul campaniei pentru alegerile prezidențiale din noiembrie 2020. Conținutul pliantelor electorale era adresat locuitorilor din stânga Nistrului, prin care aceștia erau informați asupra riscurilor transportării organizate, a coruperii alegătorilor, dar și a răspândirii COVID-19, acțiuni care au fost calificate de către structurile de securitate din regiune ca „incitare la extremism”. Peste alte șase ore de la reținerea ilegală, Dorel Roșca a fost eliberat, fiind informat că va fi „cercetat în stare de libertate”⁸¹.

78 Ghenadie Ciorba a declarat greva foamei. Newsmaker publică scrisoarea deschisă a acestuia, <https://newsmaker.md/rus/novosti/gennadiy-chorba-obyavil-golodovku-v-tyurme-v-pridnestrove-nm-publikuet-ego-otkrytoe-pismo-doc/>

79 Ghenadie Ciorba a fost condamnat la 3 ani și 3 luni de o instanță în stânga Nistrului, <https://replicamedia.md/ro/article/IEepLkGYO/activistul-ghenadie-ciorba-condamnat-de-o-instanta-din-stanga-nistrului-la-3-ani-si-3-luni-de-detentie-pentru-extremism.html>

80 Acuzat de extremism, activistul civic din regiunea transnistreană Ghenadie Ciorba a fost eliberat după un an de detenție, <http://tvrnoldova.md/social/acuzat-de-extremism-activistul-civic-din-regiunea-transnistreana-ghenadie-ciorba-a-fost-eliberat-dupa-un-an-de-detentie/>

81 Noi detalii în cazul Dorel Roșca, privat ilegal de libertate de către reprezentanții structurilor paramilitare din stânga Nistrului, <https://promolex.md/21123-noi-detalii-in-cazul-dorel-rosca-privat-ilegal-de-libertate-de-catre-reprezentantii-structurilor-paramilitare-din-stanga-nistrului/?lang=ro>

După incidentul din [22.07.2020](#), jurnaliștii Viorica Tătaru și Andrei Captarenco au fost în mod repetat victime ale abuzurilor reprezentanților Misiunii de pacificare. La 09.02.2021, jurnaliștii au fost blocați la postul de pacificatori din apropierea satului Gura Bâcului, raionul Anenii Noi. Motivul reținerii acestora a fost camera de bord din automobil. Militarii ruși le-au cerut să șteargă imaginile înregistrate. Jurnaliștii au fost eliberați după mai bine de două ore, în care nu au putut părăsi postul de pacificatori. În această perioadă, automobilul lor a fost înconjurat de militari ruși înarmați, dar și cu dispozitive de stopare forțată a automobilelor (benzi cu țepi)⁸².

Ulterior, jurnaliștii au devenit victime ale unei campanii de denigrare, presa locală din stânga Nistrului și reprezentanții administrației *de facto* au calificat acțiunile jurnaliștilor ca fiind „acțiuni provocatoare prin care au încercat să denigreze Misiunea de pacificare”⁸³. Aceste reacții nu sunt neapărat unele ieșite din comun, mai ales că în regiunea transnistreană Misiunea de pacificare este un subiect ce trebuie reflectat sau analizat exclusiv în lumină pozitivă. Critica adusă Misiunii de pacificare este incriminată în codul penal local și poate fi sancționată cu închisoare.

Este relevant în acest context și *Vox populi* realizat în această perioadă de portalul [ZonaDeSecuritate.md](#)⁸⁴ despre Misiunea de pacificare. Potrivit acestuia, locuitorii satelor din Zona de Securitate, de asemenea, au întrebări privind formatul actual al acestei misiuni, fapt ce confirmă, o dată în plus, că misiunea actuală este una depășită și ineficientă. La fel, confirmă necesitatea transformării acesteia într-o misiune civilă internațională, care va contribui la garantarea și asigurarea drepturilor omului în Zona de Securitate⁸⁵.

La 06.07.2021, jurnalistul rus **Ilia Varlamov** a publicat un video pe canalul său de YouTube ca urmare a vizitei sale în regiunea transnistreană. Acesta a observat că pe durata filmărilor era monitorizat de către structurile locale⁸⁶.

La 15.09.2021, **Marianna Prysiazhniuk**, jurnalistă ucraineană care activează la Chișinău, a fost reținută timp de o oră atunci când se îndrepta spre Tiraspol la meciul de fotbal Sheriff Tiraspol – Șahtar Donețk, din cadrul Ligii Campionilor⁸⁷.

În raportul precedent am menționat tentativa juristului din Tiraspol **Stepan Popovschi** de a protesta față de abuzurile administrației *de facto*⁸⁸. Acesta a contestat acțiunile abuzive ale reprezentanților miliției transnistrene, procesul a durat un an, deși normele locale prevăd un termen de maximum 10 zile pentru astfel de cauze. La 12.08.2021, „judecătoria or. Tiraspol” a decis să admită parțial cererea lui Stepan Popovschi și să recunoască faptul că i-a fost încălcat dreptul la libertatea întrunirilor și libertatea de exprimare⁸⁹.

82 Jurnaliștii sunt descurajați să-și facă meseria în regiunea transnistreană, <https://promolex.md/19552-jurnalistii-sunt-descurajati-sa-si-faca-meseria-in-regiunea-transnistreana-expert/?lang=ro>

83 Provocări și minciuni, <https://novostipmr.com/ru/news/21-02-10/provokaciya-i-neprikrytaya-lozh-oleg-belyakov-prokomentiroval>

84 VIDEO. Vox populi: Ce cred oamenii despre Misiunea de pacificare. „Nu este clar cum a ajuns Rusia în misiune din moment ce au fost implicați în război”, <https://zonadesecuritate.md/video-vox-populi-ce-cred-oamenii-despre-misiunea-de-pacificare-nu-este-clar-cum-a-ajuns-rusia-in-misiune-din-moment-ce-au-fost-implicati-in-razboi/>

85 De ce Misiunea de pacificare de pe Nistru trebuie reformată?, https://promolex.md/20364-de-ce-misiunea-de-pacificare-de-pe-nistru-trebuie-reformata/?fbclid=IwAR3kwIKgmpXQsvkssYi07dMyNhuuOYH3wFKzGm206zb_n7M0A-VwnKx8aUk&lang=ro

86 Transnistria: bandiții, pacificatorii și gazul rusesc (minutele 12:45 – 14:08), <https://www.youtube.com/watch?v=ZPhS5mCPyfM&t=930s>

87 Marianna Prysiazhniuk: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=4389517481113652&set=a.827795087285927>

88 Promo-LEX: RAPORT. Drepturile omului în regiunea transnistreana a Republicii Moldova. Retrospectiva anului 2020, <https://promolex.md/20280-raport-drepturile-omului-in-regiunea-transnistreana-a-republicii-moldova-retrospectiva-anului-2020/?lang=ro>

89 Centrul Informațional Apriori: „judecătoria or. Tiraspol” a pronunțat o hotărâre în cauza lui Stepan Popovschi, care a protestat în august 2020, <https://apriori-center.org/en/tiraspol-skij-gorodskoj-sud-vynyes-reshenie-po-delu-o-nezakonnom-zaderzhanii-stepana-popovskogo-vo-vremja-provedenija-odinochnogo-piketa/?fbclid=IwAR0Nkf8ipUUISP5XQXrL-A7RflEfXho0pEpJEUKm4B9ixVHdxTYOolzWNHg>

"Miliția transnistreană" documentează un protest solitar

Pe parcursul anului 2021, în regiunea transnistreană au fost observate cel puțin patru **proteste solitare** – [15.10.2021](#); [19.10.2021](#); [22.10.2021](#); [29.10.2021](#). Protestele au fost organizate în contextul în care pretinsa comisie electorală de la Tiraspol refuza să-l înregistreze pe Oleg Horjan în calitate de concurent pentru alegerile așa-zise prezidențiale. Această formă de protest a fost aleasă de organizatori din considerente epidemiologice, dar și pentru că, potrivit legislației locale, protestul solitar este exceptat de la obligația de informare a administrației locale. Ca de obicei, reprezentanții miliției locale au fost interesați de aceste proteste, documentând persoanele care au protestat. Totuși, de această dată organizatorii nu au fost sancționați.

Libertatea de asociere

La 30.01.2021, Evghenii Dunaev, președintele Centrului Informațional Apriori din Tiraspol, a publicat un video în care a anunțat despre sistarea activității „Clubului -19” - o platformă civică din orașul Tiraspol, în care locuitorii regiunii aveau posibilitatea să abordeze diferite teme actuale, inclusiv politice⁹⁰. Sistarea activității acestei inițiative civice este explicată de organizatori, pe de o parte, prin lipsa de personal, iar, pe de altă parte, prin climatul general de persecutare a activiștilor civici, a jurnaliștilor, a activiștilor politici, dar și a ONG-urilor locale, climat care obligă tot mai mulți oameni activi să părăsească regiunea transnistreană⁹¹.

Exemple de astfel de intimidări au fost observate și în această perioadă. La 13.08.2021, organizatorii festivalului „Chesnok 2021”⁹² au anunțat că proiecția de filme care urma să aibă loc pe 14 august, în localitatea Țâbuleuca (regiunea transnistreană), a fost anulată. Aceștia susțin că au fost contactați de reprezentanții pretinsului minister de securitate al regiunii transnistrene, care le-au „recomandat insistent” să anuleze evenimentul. Anterior, proiecția de filme care urma să aibă loc la Bender a fost anulată și mutată la Chișinău⁹³.

La 21.01.2021, liderul de la Tiraspol, Vadim Krasnoselski, a aprobat [Regulamentul privind „granturile președintelui rmn”](#), care prevede stabilirea anuală a unui buget de 3 mil. de ruble locale (cca 155 000 de euro), destinat asociațiilor necomerciale și grupurilor de inițiativă din regiunea transnistreană. O condiție fundamentală de eligibilitate este ca organizația necomercială sau grupul de inițiativă, la momentul depunerii cererii de acces la aceste fonduri, să nu fie finanțat(ă) de către un alt stat, de organizații internaționale, de cetățeni străini sau apatrizi. Mai mult, organizațiile de promovare a drepturilor omului nu sunt eligibile pentru acest concurs. Acest document vine să confirme prevederile adoptate în mai 2018, când activitățile de drepturi ale omului au fost calificate ca activități politice, iar organizațiilor necomerciale ce promovează drepturile omului li s-a interzis să fie finanțate din exterior⁹⁴.

90 Despre clubul 19 (închidere), <https://www.youtube.com/watch?v=bRxXX0pDTKg>

91 Ce a dus la închiderea Clubului 19 din Tiraspol: criza de personal sau persecuțiile politice? <https://moldova.europalibera.org/a/ce-a-dus-la-%C3%AEnchiderea-clubului-19-din-tiraspol-criza-de-personal-sau-persecu%C8%9Biile-politice-/31090149.html>

92 „Chesnok 2021” este un festival de film documentar.

93 Chesnok 2021: „Au promis că vor chema un echipaj de miliție”. Proiecția de filme din Țîbuleuca, anulată, <https://newsmaker.md/ro/chesnok-2021-au-promis-ca-vor-chema-un-echipaj-de-politie-proiectia-de-filme-din-localitatea-tibuleuca-din-stanga-nistrului-anulata/>

94 Promo-LEX: RAPORT. Drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, ianuarie – iunie 2018, <https://promolex.md/wp-content/uploads/2018/09/Raport-NED-ianuarie-iunie-2018-rom-web.pdf>

Anul 2021 este al șaselea an consecutiv în care Asociația Promo-LEX nu are acces efectiv în regiunea transnistreană. Pe lângă lipsa de acces, în această perioadă a fost inițiată o nouă campanie de denigrare a Asociației Promo-LEX și a membrilor acesteia. În august 2021 au fost create o pagină de Facebook și un canal de Telegram în care se publică zilnic informații false, texte manipulative și denigratoare la adresa Asociației. Analizând conținutul mesajelor, periodicitatea publicării lor și eforturile depuse pentru a răspândi aceste informații, constatăm că în spatele acestor platforme, în mod evident, nu se află o singură persoană.

Portalul „[NP-inform](#)” a rămas și în 2021⁹⁵ o sursă de răspândire a informațiilor false sau tendențioase despre activitatea Asociației Promo-LEX. Analizate în ansamblu, publicațiile au drept scop mai degrabă discreditarea imaginii Asociației Promo-LEX și manipularea opiniei publice decât informarea cititorilor.

Aceste campanii de denigrare și persecutare confirmă necesitatea implementării la nivel național a Declarației ONU cu privire la apărătorii drepturilor omului, precum și necesitatea aplicării principiilor ONU, CoE, OSCE și UE privind protecția apărătorilor drepturilor omului.

95 Promo-LEX: RAPORT. Drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Retrospectiva anului 2019, <https://promolex.md/18014-raport-drepturile-omului-in-regiunea-transnistreana-a-republicii-moldova-retrospectiva-anului-2019/?lang=ro>

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Analizând cele mai importante evenimente din anul 2021, vom constata faptul că situația drepturilor omului în stânga Nistrului, atât la nivel practic, cât și la nivelul dialogului politic, nu a înregistrat o evoluție pozitivă.

Observăm că situația drepturilor omului în regiunea transnistreană rămâne una dintre marile restanțe ale autorităților constituționale de la Chișinău. Anume acestora le revine obligația pozitivă de a promova și a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale omului pe întregul teritoriu al țării, inclusiv în teritoriile pe care nu le controlează. Nu putem și nici nu ar fi corect, în acest context, să nu amintim despre responsabilitatea autorităților Federației Ruse, care pot influența evenimentele și comportamentul administrației *de facto* din regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Constatăm că diverse persoane oficiale și instituții centrale ale Rusiei, contrar documentelor bilaterale (Moldova – Rusia) și normelor dreptului internațional, continuă să ofere generos suport și susținere pe toate dimensiunile regimului *de facto*, însă refuză respectarea obligațiilor internaționale, asumate de statul rus.

Majoritatea absolută a fenomenelor observate în această perioadă nu sunt unele noi și se repetă în fiecare an. În regiune persistă impunitatea, vocile critice rămân a fi suprimate și o serie largă de obstacole sunt impuse unor categorii de cetățeni.

În același timp, au fost observate totuși unele evoluții pozitive în anumite cazuri concrete. În această perioadă au fost eliberate două persoane din detenția regimului *de facto*, încarcerate pentru mesaje critice la adresa acestuia. Eliberarea lor a fost posibilă ca urmare a eforturilor autorităților constituționale de la Chișinău, dar și ale unor misiuni diplomatice și organizații internaționale.

Reacțiile BPR, în special comunicatele sau declarațiile privind unele cazuri individuale, sunt necesare și importante, însă insuficiente pentru apărarea și evoluția situației drepturilor omului.

Criza politică îndelungată are urmări negative asupra situației drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Din aceste considerente, crearea Comisiei parlamentare speciale de monitorizare și control asupra realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova ar putea crea premise pentru consolidarea unei politici unitare de stat în domeniul reintegrării.

La nivel internațional, autoritățile Republicii Moldova și-au menținut poziția oficială, reiterând necesitatea retragerii munițiilor și armatei ruse, precum și necesitatea transformării Misiunii de pacificare în una civilă internațională.

Activitatea CUC a rămas una nefuncțională, lipsită de transparență și rezultate sau impact pentru populația Zonei de Securitate și a regiunii transnistrene.

Atenția misiunilor diplomatice și a organizațiilor internaționale pe subiectul situației drepturilor omului în regiunea transnistreană a rămas, în principiu, aceeași. Au fost observate reacții de condamnare a abuzurilor comise de către regimul de la Tiraspol, mecanismul de sancționare al UE a fost prelungit pentru încă un an, iar necesitatea accesului instituțiilor internaționale de monitorizare în regiunea transnistreană a fost reiterată.

Federația Rusă a continuat să controleze regimul de la Tiraspol. Acest fenomen încalcă dreptul internațional, dar și acordurile bilaterale între Republica Moldova și Rusia.

Ținând cont de constatările și concluziile enunțate și în contextul obligațiilor pozitive ale autorităților constituționale în vederea respectării drepturilor și libertăților fundamentale în regiunea transnistreană

a Republicii Moldova, formulăm următoarele recomandări. Deoarece situația în regiune rămâne neschimbată de mai mulți ani, unele recomandări din rapoartele și analizele anterioare ale Asociației Promo-LEX rămân actuale.

RECOMANDĂRI ADRESATE GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA:

- Implicarea activă și reacționarea promptă în soluționarea cazurilor de încălcare gravă a drepturilor omului.
- Promovarea necesității accesului necondiționat pentru instituțiile de monitorizare a drepturilor omului pe teritoriul regiunii transnistrene.
- Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele transnistrene și luarea tuturor măsurilor necesare în scopul neadmiterii pe viitor a aceluiași abuzuri.
- Contribuirea la procesul de executare de către Federația Rusă a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele transnistrene.
- Promovarea includerii persoanelor responsabile de încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană în listele de sancțiuni ale Uniunii Europene.
- Invitarea Grupului de lucru privind detenția arbitrară și a Raportorului Special al ONU privind tortura și alte tratamente crude, inumane sau degradante cât mai devreme posibil pentru a realiza o monitorizare independentă a situației în regiunea transnistreană.
- Invitarea Raportorului Special cu privire la libertatea de opinie și expresie și a Raportorului Special privind apărătorii drepturilor omului pentru a realiza o monitorizare independentă a situației în care activează jurnaliștii și mediul societății civile în regiunea transnistreană și în Zona de Securitate.

RECOMANDĂRI ADRESATE PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA:

- Monitorizarea de către Comisia parlamentară specială a nivelului de implementare a acțiunilor din PNADO cu referire la regiunea transnistreană.
- Revenirea la proiectele de legi ce prevăd modificarea Legii nr. 200/2010 privind regimul străinilor și a Legii nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, prin includerea în anexe a persoanelor responsabile de violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.
- Examinarea posibilității adoptării Legii cu privire la persoanele intern strămutate.

